

vergadering **C306**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

van 5 juli 2023

Vlaams
Parlement

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de 'conflictsoja' die potentieel in de Vlaamse voedselketen terechtkomt – 2935 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over conflictsoja en de doelstellingen voor duurzame veevoerders – 3008 (2022-2023)	3
VRAAG OM UITLEG van Sofie Joosen aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de heropening van de Chinese markt voor Vlaams varkensvlees – 2983 (2022-2023)	9
VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de opkoopregeling voor varkens – 2987 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Sofie Joosen aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de resultaten van de uitkoopregeling voor varkensboeren – 3042 (2022-2023)	13
VRAAG OM UITLEG van Meyrem Almaci aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de recente campagne rond varkensvlees van het Vlaams Centrum voor Visserij- en Agromarketing en het meest recente advies van de dienst Dierenwelzijn – 3079 (2022-2023)	23
VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over voedselverspilling in Vlaanderen – 3083 (2022-2023)	30
VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de hoeveelheid nitraat in Vlaamse bodems – 3084 (2022-2023)	34
VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de geplande versoepeling van de wetgeving over genetisch gemodificeerde organismen door de Europese Commissie – 3235 (2022-2023)	36
VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de resultaten van het onderzoek 'Hoe kijkt de Vlaming naar landbouw?' – 3253 (2022-2023)	37

VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de 'conflictsoja' die potentieel in de Vlaamse voedselketen terechtkomt – 2935 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Mieke Schauvliege aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over conflictsoja en de doelstellingen voor duurzame veevoerders – 3008 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Voorzitter, collega's, minister, het is al langer een gekend probleem, maar een recent onderzoeksartikel van de krant De Standaard zoomde in op de impact van sojateelt op het Zuid-Amerikaanse Amazonewoud en op de stromen van soja naar de Vlaamse landbouw. De sojateelt gaat gepaard met conflicten tussen de inheemse bevolking en de sojaboeren, die vaak illegale claims leggen op het leefgebied van die eersten. Daarnaast is de impact van die groot-schalige ontbossing op de biodiversiteit en klimaatverandering niet te onderschatten, omdat het Amazonewoud een veelheid aan soorten huisvest en de spreekwoordelijke long van onze planeet is.

In 2022 voerde Brazilië 281.000 ton sojabonen uit naar België. Die soja wordt onder andere verkocht aan veevoederfirma's die het mengen met andere granen en die het op hun beurt verkopen als krachtvoer aan de rundveehouders, varkensboeren en kippenkwekers.

Heel wat supermarkten en voederbedrijven hebben engagementen lopen in initiatieven zoals de Round Table on Responsible Soy (RTRS), om zich ervan te verzekeren dat ze met faire soja werken waarvoor geen ontbossing plaatsgevonden heeft. Met 65 procent gecertificeerd veevoeder is België koploper in Europa, maar desondanks lijkt het RTRS-systeem niet volledig waterdicht te zijn. De geïmporteerde soja bereikt niet via gescheiden stromen ons land en de deelnemende partners kopen certificaten, waarmee sojaboeren ondersteund worden om duurzaam te produceren. Op papier klopt het dus, maar door een gebrek aan goede traceerbaarheid weten we dus niet exact welke soja onze havens binnenkomt.

In Vlaanderen werken we aan een performante en duurzame veeteelt die de directe impact op milieu en klimaat binnen de perken houdt door in te zetten op ammoniak- en methaanreductie. Maar we mogen de indirecte impact van voeder voor intensieve veehouderij niet onder de mat vegen. Zo dreigen we immers maar een deel van het probleem ten gronde aan te pakken.

Minister, hebt u kennisgenomen van de berichtgeving in De Standaard? Klopt de berichtgeving volgens u?

Zijn er volgens u maatregelen nodig om de traceerbaarheid van het duurzame karakter van ingevoerde soja te verhogen? Welke maatregelen zult u nemen?

Kunt u een stand van zaken geven van de uitvoering van de Vlaamse Eiwitstrategie 2021-2030? Welke hefbomen ziet u daarin om te werken op duurzamere eiwitproductie en -consumptie in eigen land die deels de invoer van soja uit het buitenland zou kunnen vervangen?

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Voorzitter, collega's, minister, ik heb al meerdere keren vragen gesteld over de Vlaamse eiwitstrategie en zeker over de link met de doelstellingen rond duurzaam veevoeder.

De doelstelling onder dit strategisch thema is rechtstreeks en integraal afgeleid uit het duurzaamheidscharter van de Belgian Feed Association (BFA). Het zijn dus de veevoederfabrikanten die de doelstellingen rond duurzaam diervoeder bepalen. Uit uw antwoord op mijn eerste vraag leid ik af dat twee jaar na de lancering er zo goed als niets gebeurd is.

U las ongetwijfeld ook het werk van Ine Renson in De Standaard, waar mijn collega naar verwees, over conflictsoja en de rol van bedrijven zoals Cargill en haar vestiging in de Gentse haven. Het onderzoek van De Standaard brengt de sojaroute in beeld en toont zwart op wit aan dat zogenaamde vervuilde soja uit Brazilië vandaag terecht komt in onze voedselketen, ondanks goedbedoelde certificeringssystemen.

Minister, ik veronderstel dat ook u verontwaardigd bent met de vaststelling van mevrouw Renson dat er meerdere vrachtschepen met goedkope conflictsoja vanuit de Cargill-terminal in Santarem verscheept worden naar de Gentse haven, waar het gecrusht of geplet wordt in de crusher van Cargill en vervolgens als sojameel verkocht wordt aan veevoederfabrikanten.

Ik moet vaststellen dat ik als consument geen garantie heb dat er voor de eieren, kaas of vlees die ik koop in de winkel, geen regenwoud omgehakt is. De duurzaamheidscertificaten waar u naar verwijst, zijn zo lek als een zeef en zorgen in de feiten niet voor de bescherming van het Amazonewoud. Dat is choquerend.

Het Amazonewoud is verzwakt. De grote vraag naar sojameel voor de productie van vlees en zuivel drijft de ontbossing van het Amazonewoud op en zorgt er zo voor dat het Amazonewoud een koolstofbron geworden is in plaats van een 'koolstofsink'.

Toch blijft u sojameel als een bijproduct benoemen van gewonnen sojaolie.

Ook veevoederfabrikanten als Agrifirm en Vanden Avenne hebben een gigantische verantwoordelijkheid voor het vermijden van de ineenstorting van het Amazonewoud. Vlaanderen heeft wereldwijd een koploperpositie voor de veedichtheid, enkel Denemarken en Nederland hebben meer landbouwdieren per vierkante kilometer dan wij.

Dat brengt me terug bij de Vlaamse eiwitstrategie en de doelstelling voor duurzame veevoerders.

De doelstellingen van de Vlaamse eiwitstrategie zullen onder de loep worden genomen en waar nodig worden aangevuld en aangescherpt, schreef u ooit in een antwoord. Zult u het onderzoek van mevrouw Renson meenemen in deze bijstelling?

Welke voorstellen voor bijstelling liggen er specifiek voor de doelstelling duurzame diervoeders op tafel?

De duurzaamheidscertificaten voor conflictvrije soja waar geen Amazonewoud voor gekapt wordt, blijken lek. Welke stappen zult u ondernemen om te voorkomen dat er in Vlaanderen Amazonasója wordt ingevoerd en op die manier terecht komt in onze voedselketen?

Agrifirm heeft op eigen initiatief een proefproject opgezet rond het traceren van soja vanaf het veld uit risicogebieden. Zij geven aan dat het logistiek en financieel

haalbaar lijkt. Zult u initiatieven nemen om dit proefproject uit te breiden naar andere spelers? En hoe gaat u dat doen?

Is het nog te verantwoorden om sojameel te benoemen als bijproduct? Zult u dit herclassificeren?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Certificatensystemen zijn voor veel mensen contra-intuïtief en vergen voldoende duiding.

Het klopt dat de gecertificeerde soja verderop in de keten kan worden vermengd met niet-gecertificeerde soja. Je kunt het vergelijken met groene stroom. Als je bij een energieleverancier groene stroom koopt, dan betekent dat niet dat er bij jou thuis groene stroom uit het stopcontact komt. De leverancier heeft wel de plicht om voldoende groene stroom aan te kopen, en dat weet men op basis van de certificaten. Zo gebeurt dat ook bij soja.

Via de RTRS-credits wordt gegarandeerd dat het gecertificeerde volume geproduceerd is zonder ontbossing te veroorzaken, maar vermenging verderop in de keten is mogelijk.

Door dit maximaal op Europees niveau te organiseren, is er ook een voldoende grote hefboom in handen. Soja zou in dat geval op termijn enkel nog worden geïmporteerd in Europa als er voldoende garanties zijn dat de soja die binnenkomt niet heeft geleid tot ontbossing. Een aandachtspunt is wel dat het nieuwe Europese kader momenteel enkel geldt voor bosecosystemen. Het Braziliaanse Amazonegebied zal hierdoor beschermd zijn, maar niet de Cerrado, dat een waardevol savannegebied is in het kader van biodiversiteit. Op Europees niveau zal worden geëvalueerd of het wenselijk is om ook niet-bosecosystemen te beschermen door de scope van de verordening te verbreden. Het is dus positief dat we een grote stap vooruitzetten met deze verordening.

De Belgische diervoedersector koopt sinds 2009 duurzame sojacentificaten aan. De sector heeft ervoor gekozen op deze manier te investeren in een duurzame soja-teelt. In 2022 werd hierin ongeveer 800.000 euro geïnvesteerd.

De maatregelen die nodig zijn voor de verhoging van de traceerbaarheid en het duurzame karakter, bevinden zich op het Europees, nationaal en regionaal niveau, waaraan ik en mijn administratie hard meewerken. Ook de Belgische diervoedersector ijvert al jaren voor een gezamenlijke Europese aanpak.

Het gaat hierbij trouwens niet alleen over soja, maar ook over palmolie, rundvlees, koffie, cacao. Wanneer deze producten uit landen komen met een laag risico, zullen ze worden onderworpen aan een vereenvoudigde due diligence procedure. Het percentage controles wordt uitgevoerd op exploitanten op basis van het risiconiveau van het land. De bevoegde EU-autoriteiten zullen ook controles uitvoeren met behulp van satellietmonitoringinstrumenten en DNA-analyse om te controleren waar producten vandaan komen. Ze zullen ook toegang hebben tot relevante informatie die door de bedrijven wordt verstrekt, zoals geolocatiecoördinaten.

Met de Actieplannen Alternatieve Eiwitbronnen (AAE) 2011-2015 en 2016-2020 werd op nationaal en regionaal niveau al tien jaar ingezet op meer duurzame soja-invoer met behulp van een certificeringssysteem, zoals RTRS, en waarbij gestreefd wordt om meer en meer soja hier onder te brengen.

De Vlaamse Eiwitstrategie 2021-2030 bevat zes strategische thema's. Verschillende van deze thema's zullen ook bijdragen tot een verminderde invoer van soja, wat de ambitie is.

In eerste instantie zullen de doelstellingen binnen het strategisch thema 'duurzaam diervoeder' hiertoe bijdragen. Door, zowel door de veehouders als door de veevoederindustrie, meer nevenstromen uit de voedings- en biobrandstoffenindustrie te benutten in diervoeder, kan de import van soja worden gereduceerd en de veehouderij meer circulair worden gemaakt. Goede voorbeelden hiervan zijn aardappelschilfers, bierdraf, Distiller's Dried Grains with Solubles (DDGS) en diermeel.

In tweede instantie kijken we ook naar lokale, plantaardige eiwitgewassen om soja deels te vervangen. Dit past binnen het strategische thema 'meer plantaardige eiwitten'. Zo kan ook meer worden ingezet op de lokale teelt van eiwitbronnen. Hierbij denken we in de eerste plaats aan gras en grasklaver, maar bijvoorbeeld ook aan veldbonen. Ook andere eiwitrijke teelten die een meerwaarde bieden voor klimaat, milieu en/of biodiversiteit, spelen potentieel een belangrijke rol als duurzame eiwitbronnen voor veevoer. Ook voor humane voeding wordt een aparte doelstelling vooropgesteld om het areaal eiwitgewassen te vergroten.

Een derde spoor is dat van de 'nieuwe eiwitten': momenteel zijn het nog niche-markten, maar tegen 2030 rekenen we op nieuwe eiwitbronnen zoals microbiële eiwitten, algen en insecten om een deel van onze soja te vervangen. Ook deze nieuwe eiwitten zijn zowel voor veevoer als voor humane voeding.

Ten slotte biedt ook het strategische thema 'duurzame eiwitconsumptie' een belangrijke hefboom. Ook hier slaan we twee vliegen in één klap: we verminderen de soja-import en we volgen de gezondheidsaanbevelingen voor de consument.

Het onderzoek van mevrouw Renson stelt de uitdagingen, die we kennen, op scherp. Het sterkt ons dus in het besef dat een gecoördineerde aanpak op het vlak van de interne EU-markt nodig is en dat we binnen een Vlaamse eiwitstrategie ook stappen kunnen zetten. Zowel de veevoederindustrie, de veehouders als de voedingsindustrie, retail en consument hebben hierin een belangrijke rol te spelen. En dit doen ze ook binnen de verschillende strategische thema's van de Vlaamse eiwitstrategie.

Binnen mijn bevoegdheid voer ik geen kwalificaties van producten als 'hoofd- of bijproduct' uit. Wel is het van belang om hierover een eerlijke en transparante discussie te voeren op basis van cijfers en feiten. Ik zet er hier een aantal op een rijtje. Wanneer sojabonen gecrusht worden, krijg je ongeveer 20 procent sojaolie en 80 procent sojaschroot. De waarde van het sojaschroot vertegenwoordigt ongeveer twee derde van de waarde van de sojaboon, afhankelijk van marktschommelingen. De sojaolie vertegenwoordigt dus ongeveer een derde van de waarde van de sojaboon. De sojaboon wordt dus in de praktijk geteeld voor zowel humane als dierlijke toepassingen.

Belangrijker dan de semantische discussie is het feit dat we alle actoren binnen een gedeelde visie rond de tafel hebben. Ik heb samen met heel wat partners de Vlaamse eiwitstrategie opgemaakt, een visie en aanpak voor de toekomst.

Specifiek voor duurzame diervoeders willen we minder geïmporteerde soja in onze diervoeders. De soja die we nog importeren, moet op duurzame wijze worden geproduceerd. En we willen meer nevenstromen, andere dan soja, verwerken in diervoeders.

En daar staan we allemaal achter. Intussen lopen acties en zullen er nog nieuwe volgen om de doelstellingen rond dit thema en de andere thema's van de eiwitstrategie te helpen realiseren.

Daarnaast werken we op dit moment nauw samen met de Europese Commissie om in het kader van de herziening van het Europees Eiwitplan na te gaan welke beleidsvoorstellen op Europees niveau nodig zijn om de afhankelijkheid van soja-import te reduceren. Hieraan werken we vanuit Vlaanderen proactief mee.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Minister, ik dank u voor uw omstandige toelichting.

Er zijn inderdaad twee luiken aan het verhaal. U zult werken aan de certificering van de soja die wordt geïmporteerd en zoveel mogelijk duurzame import doen waar geen ontbossing mee gepaard gaat. Duurzaam is natuurlijk een relatief begrip want alle geïmporteerde soja is eigenlijk ook het equivalent van geïmporteerde stikstof in onze kringloop, en dat moeten we in ons leefmilieu ook oplossen.

Ik ben blij dat u ook in die redenering meegaat. U wilt niet alleen het aandeel duurzaam geïmporteerde soja verhogen, maar ook werken op minder import en op de effecten die dit hier lokaal met zich meebrengt. U wilt binnen de Eiwitstrategie ook meer inzetten op de humane consumptie van eiwitten en kijken hoe we de reststromen beter kunnen valoriseren.

Ik ben dus eigenlijk wel tevreden met uw antwoord. U zult ook de Europese hefboomen gebruiken om de lacunes die nu nog in het systeem zitten, aan te pakken. Daarnaast zullen we expliciet streven naar minder import en kijken wat we hier lokaal beter kunnen doen met de reststromen om een deel van de soja-import overbodig te maken.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, u zegt dat het artikel in De Standaard alles op scherp zet. Mijn vraag was natuurlijk wel of u aanpassingen zult doen aan de eiwitstrategie naar aanleiding van dat artikel, dat toch wel aantoonde dat er heel wat mank loopt. Ik hoor eigenlijk geen concrete voorstellen. Ik hoor u herhalen wat er in de eiwitstrategie staat. Ik wilde heel concreet horen of u bijstellingen zult doen naar aanleiding van wat we hebben gelezen en waardoor we gechoqueerd zijn.

U geeft aan dat u speelt op twee pijlers: het verminderen van de import van soja en zorgen dat de import duurzaam is. Maar eigenlijk moeten we vooral ook zorgen dat soja overbodig wordt gemaakt in het krachtvoer. Ik zou van u willen horen wat u concreet zult doen om ervoor te zorgen dat we vooral geen soja meer gebruiken, duurzaam of niet. Het blijft een import van nutriënten van de andere kant van de wereld waar wij hier in Vlaanderen ontzettend veel miserie mee hebben om te voorkomen dat het leidt tot omgevingsvervuiling, als ik het zo mag uitdrukken.

Minister, ik zou van u heel concreet willen horen wat u daarrond zult doen, want ook daar heb ik geen antwoord op gekregen.

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Minister, ik heb toch wel enkele vragen.

Het Vlaams Belang gaat erin mee in die zin dat wij ook streven naar duurzaamheid van de geïmporteerde producten. Als we ze zelf kunnen kweken, is het nog beter, zodat we ze niet van de andere kant van de wereld naar hier moeten halen.

Ik zou graag een verduidelijking van u hebben, namelijk over het gebruik van soja. U hebt zelf aangegeven dat er 20 procent effectief omgezet wordt in sojaolie en de rest schroot is. Er wordt hier gezegd dat de soja in het regenwoud wordt aange-

kocht om rechtstreeks aan het veevoeder toe te voegen. Hoeveel wordt er geïmporteerd rechtstreeks voor het veevoeder? Als het enkel over het schroot gaat – we hebben het hier toch ook regelmatig over de circulaire economie –, dan is het toch normaal dat we optimaliseren wat we hebben. De reststroom, de schroot, gaat naar het veevoeder. Ik kreeg graag van u een verduidelijking over hoeveel van de soja die wordt aangekocht naar het veevoeder gaat en hoeveel er wordt aangekocht voor de voeding van de mensen – sojaolie, sojayoghurt, sojaproducten alom – want het zou duurzaam zijn en ook goed voor ons welzijn.

Bart Dochy (cd&v): Ik zou de vraag van collega Pieters een beetje willen open-trekken. Er is inderdaad het verhaal rond soja maar er zijn ook nog vele andere producten waar de veevoedersector, en bij uitbreiding vooral de varkenshouderij, zorgt voor de valorisatie van nevenstromen. We spreken over voedselverliezen op bepaalde momenten, we spreken over circulaire economie. Heel wat producten worden geïmporteerd voor menselijke consumptie. De bijproducten worden gevaloriseerd in de dierlijke voeding.

Het is een relevante vraag om te weten hoeveel procent van de grondstoffen die worden gebruikt in de varkenshouderij, de pluimveehouderij en bij uitbreiding ook de rundveehouderij, afkomstig zijn van bijproducten en hoeveel procent er specifiek wordt ingevoerd om gebruikt te worden als diervoeder.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega's, het is een gezamenlijke ambitie om minder afhankelijk te worden van buitenlandse soja. We kennen er de impact van, die hier terecht nogmaals is geschetst. Het wordt door niemand ontkend. Ik denk dat we de goede weg inslaan.

Ik ben ook een absolute believer van het veel meer valoriseren van reststromen in onze eigen regio. In mijn eigen gemeente Kinrooi hebben we een heel mooi voorbeeld. In een circulair project valoriseren we reststromen. Alternatieve eiwitbronnen worden gebruikt als basis voor de productie van diervoeders. Er zijn een paar buitenlandse investeerders die klaarstaan om te investeren in projecten met de zwarte vlieg – de Black Soldier Fly – om via de eitjes eiwitten te hebben die dienst kunnen doen voor het diervoeder. Er is geen discussie over dat we op de ingeslagen weg moeten verdergaan.

Ik heb nog wat cijfers over de Vlaamse eiwitstrategie. Er zijn wel degelijk een aantal belangrijke stappen in de juiste richting gezet. Het omvat ook de doelstellingen voor 2030 uit het charter van de Belgian Feed Association. Maximaal 10 procent van voeder bestaat uit geïmporteerde soja; in 2020 was dat nog 11,5 procent. 100 procent van de soja voor veevoeder heeft een duurzaamheidslabel. In 2020 is dat 365.000 ton of 50 procent. Er is dus nog een weg te gaan, maar we gaan wel in de juiste richting. 50 procent of bijna 4 miljoen ton van de gebruikte grondstoffen voor veevoeder, geproduceerd door mengvoederindustrie, bestaat uit nevenstromen van de voedings- en biobrandstoffenindustrie. In 2020 kwam 3,5 miljoen ton of al 45 procent daarvoor in aanmerking.

Ook via andere partners uit de keten worden veehouders op allerlei manieren aangemoedigd om meer gebruik te maken van nevenstromen. Ze worden aangespoord om meer lokale plantaardige eiwitbronnen te telen en te gebruiken en ook meer nieuwe eiwitbronnen, zoals de insecten en microbiële eiwitten, te gebruiken. Wat die verhouding betreft, is het inderdaad hoofdzakelijk het sojaschroot dat dienst doet voor diervoeders. Ongeveer 20 procent wordt sojaolie voor de humane voeding.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Ik heb er niet veel aan toe te voegen. Ik denk dat collega Pieters een terechte vraag stelt, maar dat het ook weer een kip-of-het-eiverhaal is. Men kan zeggen dat de reststromen van de productie van sojaolie in diervoeders worden gebruikt, maar het is ook wel zo dat er heel veel vraag is naar deze reststroom vanuit de veevoedersector. Men kan het dus ook omdraaien zodat de sojaolie bijna een restproduct is van de sojaproductie voor veevoeder. Het ligt natuurlijk ergens in het midden; beide zijn nuttig, zowel voor humane consumptie als voor dierlijke.

Het totale volume aan soja dat wordt geproduceerd en wordt geïmporteerd naar hier, heeft zijn impact. De stappen die de minister heeft beschreven, zijn voor mij alleszins stappen in de goede richting. Ik ben er dus iets positiever over dan mijn collega-vraagsteller.

We volgen het uiteraard verder op want de impact zowel ginder als hier blijft zeer reëel.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Mieke Schauvliege (Groen): Minister, we hebben allemaal de artikelenreeks in De Standaard gelezen. Ik denk dat we het er allemaal over eens zijn dat er serieuze acties tegenover moeten staan.

Er is een Vlaamse eiwitstrategie met een aantal paden die op zich geen slechte paden zijn, maar de doelstellingen en ambities die erin vertolkt zijn, zijn niet bijzonder groot. U geeft nogmaals aan dat u tevreden bent met een daling van 11,5 procent naar 10 procent en dat het de goede richting uitgaat als het gaat over duurzaam veevoeder. Het is een beetje: 'We zijn goed bezig, ook al zeggen ze van niet.'

Er is een weg ingeslagen en we gaan niet ontkennen dat het een goed idee is om een eiwitstrategie op tafel te leggen, maar wij denken dat de doelstellingen veel scherper kunnen, dat er meer ambitie kan zijn en dat er meer middelen tegenover kunnen worden gezet. Zo kunnen we echt gaan naar het vermijden van soja-import, het kappen van het Amazonewoud en ook de Cerrado, maar dat is een andere discussie. Enkel op die manier kunnen we ervoor zorgen dat onze landbouw duurzaam wordt.

Minister, ik wil er toch op aandringen om de ambitie op te schroeven, u niet te veel te laten leiden door de veevoedersector zelf en door allerlei ingewikkelde berekeningen en metingen van de stromen. Het is heel duidelijk dat we de goede richting moeten uitgaan en de ambitie moeten opschroeven.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Sofie Joosen aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de heropening van de Chinese markt voor Vlaams varkensvlees – 2983 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Het is een thema dat al zijdelings bij mijn vraag over biggencastratie aan bod is gekomen, maar die voor deze commissie belangrijk genoeg is om apart te bespreken. Minister, in 2019 stopte China met de import van Belgisch varkensvlees naar aanleiding van de uitbraak van de Afrikaanse varkenspest (AVP) in Wallonië. Hoewel België sinds 2020 opnieuw de AVP-vrije status heeft, is

de export van varkensvlees naar China nog niet hervat. Er zijn nochtans heel wat positieve signalen op de markt.

Vorig jaar waren er 79 procent minder uitbraken van Afrikaanse varkenspest bij varkens in de Europese Unie ten opzichte van 2021. Ook bracht de Chinese ambassadeur in België, Cao Zhongming, op 18 april een bezoek aan varkensvleesverwerker Westvlees, onderdeel van de Belgian Pork Group. Het bezoek is volgens sommigen een eerste, voorzichtige stap in de heropstart van gesprekken over de export van Belgisch varkensvlees naar China. U gaf zelf, na een schriftelijke vraag van collega Talpe, ook al aan dat de Chinese overheid opnieuw wil praten.

Van het Chinese ministerie van Landbouw vernemen we dat het land voor een zomer vol mislukte oogsten staat en de voedselprijzen zullen stijgen. Door de extreme hitte in het zuiden van China sterven er momenteel massaal veel landbouwdieren. Ook de belangrijke landbouwregio's kreunen er onder de hitte. In Centraal-China hebben de landbouwers dan weer last van een natte lente.

Voedselbevoorrading is van cruciaal belang voor China. Het land heeft een vijfde van de wereldbevolking te voeden. En volgens mij liggen er voor hen opportuniteiten in het heropstarten van die gesprekken. Ik denk dat er ook kansen liggen voor onze Vlaamse varkenshouders.

Zijn er door u of uw federale collega Clarinval ondertussen stappen gezet om gesprekken met China op te starten of zijn er al gesprekken lopende? Indien ja, wanneer staan deze gepland? Op welke domeinen binnen de Vlaamse landbouw en veeteelt focust het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM) zich momenteel om Vlaamse producten te promoten in China? Zijn er volgens u, naast varkensvlees, nog andere Vlaamse producten die zouden kunnen worden geëxporteerd naar China?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Het is fijn om te horen dat u de Vlaamse varkensproductie een warm hart toedraagt en dat voor u de export van dat zeer kwalitatief varkensvlees geen vies woord is. Het afgelopen jaar zijn de eerste voorzichtige stappen gezet in de heropstart van gesprekken met China om opnieuw varkensvlees naar China te kunnen exporteren. Het is echter een dossier dat eerst de nodige diplomatieke initiatieven vereist om de situatie te deblokken, en dit vergt helaas veel tijd.

Het recente bezoek van de Chinese ambassadeur aan het bedrijf, waar ik zelf bij aanwezig was, en waar ik deze commissie nadien ook van heb ingelicht, blijkt wel het begin te zijn geweest van hernieuwde onderhandelingen.

In navolging van dit bedrijfsbezoek, dat op 18 april plaatsvond, zijn er tussen het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV) en de Chinese tegenhanger heel wat technische uitwisselingen geweest. Een volledig dossier over AVP in België werd midden juni opnieuw aan de betrokken dienst in Peking bezorgd en wordt nu verder onderzocht door de experts in Peking. Want dat was natuurlijk een van hun belangrijkste zorgen en de grootste te overwinnen drempel om de poort naar China weer open te zetten.

Tijdens de Taskforce Export Agrifood van 21 juni, waar onder meer VLAM en het Departement Landbouw en Visserij lid van zijn, werd toegelicht dat er op 22 juni een bezoek gepland was van minister Clarinval aan de General Administration of Customs China (GACC). Het officiële resultaat van dit bezoek is nog niet gekend, maar naast de export van varkensvlees zouden ook de dossiers rond export van rundsvlees en export van witloof op de agenda gestaan hebben.

Verder werd tijdens de Taskforce Agrifood Export van 21 juni bevestigd dat er in november een bezoek gepland is van premier De Croo aan China, maar de voorbereiding hiervoor moet nog starten. Laten we hopen dat het embargo voor varkensvlees tegen dan opgeheven kan worden. Of we vervolgens eindelijk de export van varkensvlees kunnen hervatten hangt af van technische factoren die nog niet volledig gekend zijn.

China is dus ook netto-importeur van heel wat landbouw- en voedingsproducten. Ons land heeft echter slechts voor een beperkt aantal producten markttoegang. Het FAVV heeft voor verschillende producten dossiers lopen bij de Chinese overheid. Voor witloof en rundsvlees werden onlangs de eerste positieve stappen gezet.

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Om die Chinese markt weer te heropenen, moeten we natuurlijk onze Chinese collega's overtuigen van onze kwaliteiten en de voordelen van ons varkensvlees. Ik denk dat die er zijn. Export is zeker geen probleem. Ik denk dat niemand in deze commissie ooit heeft gezegd dat dat een probleem zou zijn. Het moet wel in een evenwichtig marktsysteem gebeuren, en daar loopt het binnen de varkenssector al eens mank. Ik ben wel blij te vernemen dat de gesprekken volop aan de gang zijn. U verwijst natuurlijk ook naar de inspanningen van uw federale collega, maar een groot deel van de varkensboeren zijn natuurlijk Vlaams, dus een beetje druk van uw kant richting uw collega is altijd mooi meegenomen en kan zeker geen kwaad.

Ik heb het misschien gemist, maar ik hoorde niet meteen welke andere opportuniteiten rond andere landbouwproducten er voor China eventueel zouden zijn.

Ik had ook nog de vraag wanneer we die resultaten zouden kunnen verwachten, maar ik begrijp uit uw antwoord dat het heel moeilijk is om daarover op dit moment uitspraken te doen. We hebben een Vlaamse diplomatieke vertegenwoordiging in Italië en daar zit ook de VN-organisatie Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). De voorzitter daarvan, Qu Dongyu, is Chinees en is zondag herverkozen voor een termijn van vier jaar. Ik wilde weten of u eventueel mogelijkheden ziet om via de Vlaamse diplomatieke vertegenwoordiging dit element aan te kaarten.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Het is uiteraard goed dat er opnieuw een beetje toenadering is tot de Chinese autoriteiten, maar ik ben toch wel een beetje in de war omdat ik straks samen met collega Joosen een vraag heb over de afbouw van de varkensstapel. Collega Joosen zegt dat geen enkele fractie hier in deze commissie zegt dat de export moet verminderen. Ik denk dat u dan soms niet goed geluisterd hebt naar uw fractieleider Wilfried Vandaele en mevrouw Schauvliege. Zij hebben toch verschillende keren gezegd dat er een ander landbouwmodel nodig is, dat de varkensstapel met 30 procent moet verminderen, dat we dat gaan doen door het verminderen van de export, en dat we ervoor moeten zorgen dat we onszelf kunnen bevoorraden en voeding kunnen produceren voor onze eigen bevolking. Maar wat voor nut heeft het – en dat is niet mijn standpunt – om varkens te kweken om die dan naar China te exporteren?

En nu komt men de vraag stellen om die Chinese markten weer te openen. Vandaar dat ik toch wel een beetje in de war ben. Ik zou toch aan de minister vragen of u enig idee hebt van het aandeel van de export van varkens, maar dan alles van het varken, want u weet dat er een aantal restproducten van het varken, zoals neus, oren, poten of staart, in China en andere Aziatische landen gegeerd zijn. Wat was het aandeel, toen er nog volop export naar China was, van onze varkensmarkt? Ik wil weten wat, in percentage of aantal, het aandeel was van de export naar China

en andere Aziatische landen. Straks hebben we de twee vragen over de afbouw, 30 procent minder varkens, en nu is de vraag of we niet opnieuw kunnen exporteren naar China. U hebt het een beetje diplomatisch verwoord, maar aan uw eerste reactie te zien, was u wel mee in het verhaal.

De voorzitter: De heer Van Hulle heeft het woord.

Bart Van Hulle (Open Vld): Ik denk dat het antwoord op de vraag van de heer Sintobin zal zijn dat kunnen exporteren naar China wel lucratief is, vanwege het vijfde kwartier, want anders heeft dat hier geen afzetmarkt. Daarom denk ik dat we zeker moeten inzetten op de potentiële export naar China.

Ik had ook vernomen dat minister Clarinval stappen heeft gezet en de minister van Douane heeft ontvangen. Is daar feedback of samenwerking geweest? Want ik ga er ook van uit dat het diplomatieke verhaal de doorslag kan geven. Ik ben zelf twee jaar geleden bij de ambassadeur van China geweest en dan voel je toch dat dat een zeer diplomatiek verhaal is. Ik denk dat we vanuit Vlaanderen, in samenwerking met het federale, daar heel sterk op kunnen inzetten en dat ook absoluut moeten doen, want die varkensproducenten en het vijfde kwartier van de varkens is daar belangrijk voor. Dus als Open Vld steunen wij de initiatieven van minister Brouns daarin.

Bart Dochy (cd&v): Minister, ik weet dat u ook aanwezig bent geweest bij een bezoek van de Chinese ambassadeur bij Belgian Pork Group, en dat is zeer positief onthaald geweest. Ook het feit dat u daar ter kennis gegeven hebt dat Vlaanderen achter die export staat, is een belangrijk element.

We hebben het hier al verschillende keren gehad over de aanleiding van het sluiten van de Chinese grenzen, namelijk de vaststelling van varkenspest, als ik het zo mag zeggen. Die vaststelling werd niet gedaan bij een gedomesticeerd, maar wel bij een wild varken in het zuiden van het land. Wij hebben dan ook een debat gehad over het bekijken van Vlaanderen, België en Wallonië als één sanitaire eenheid. Op Europees vlak wordt dat als één sanitaire eenheid bekeken, dus een wild varken in Wallonië dat varkenspest heeft, kan ertoe leiden dat de export van de gedomesticeerde varkens in Vlaanderen wordt stopgezet.

Toen werd er ook aangedrongen om op Europees vlak te zien in welke mate die splitsing gemaakt kan worden. We zijn als Vlaanderen ook de enige regio in heel Europa die een apart landbouw-strategisch plan heeft en als Vlaanderen hebben we daar inderdaad een aantal autonome elementen. Het zou niet onlogisch zijn dat wij, op het vlak van de sanitaire aangelegenheden, ook als afzonderlijke delen beschouwd worden door Europa. Dat is toch wel een belangrijk element om het risico in dezen in de toekomst te beperken, want de economische impact van dat wild varken in Wallonië dat varkenspest had, is toch wel bijzonder groot geweest voor onze Vlaamse sector.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega's, dank jullie wel voor de bijkomende vragen. Ik geef meteen wat cijfers. 7 procent van wat geëxporteerd werd, ging buiten Europa. Daarvan ging een derde naar China voordat de deuren sloten. Ik denk inderdaad dat dat kwaliteitsvol Vlaams varkensvlees wereldwijd bekend is. Als ik ga spreken, stel ik ook vaak de vraag aan mensen hoeveel procent van het Vlaams varken we zelf opeten. De boeren weten dat meestal, maar vele andere Vlamingen niet. Dit is een quizvraag die ik stel in het kader van de zelfvoorzieningsgraad, waarvan men denkt dat die vrij hoog ligt. *(Opmerkingen van Bart Van Hulle, Stefaan Sintobin en Sofie Joosen)*

Het is inderdaad 30 procent. Ik vind de Vlaamse varkenshouder een zeer performante ondernemer die wereldwijd bekendstaat om zijn kwaliteitsvol voedsel. We doen dat vandaag al zeer duurzaam en die stallen zijn zeer performant. We hebben daar de ambitie om naar stikstofneutrale stallen te gaan. Dit om maar aan te geven dat we niet warm worden van opkoopregelingen. Ik denk dat het belangrijk is dat wij streven naar een duurzame landbouw waarin die varkenshouder zijn plaats heeft. Niet om heel de wereld te voeden, maar wel om dat kwaliteitsvol product aan de man te brengen.

Wij eten inderdaad dat vijfde kwartier om de een of andere reden niet, maar de Chinezen zijn daarop verlekkerd. Het zou dus zot zijn als we dat niet proberen te verkopen. Die 70 procent die de Vlaming niet eet – maar misschien wel zou moeten leren eten –, gaat natuurlijk niet in de vuilnisbak en moet wereldwijd verkocht worden en wat mij betreft, ook aan China. Daarom waren we aanwezig in het mooie West-Vlaanderen, bij het bezoek van de Chinese ambassadeur, wat wel positief was. Daar zijn gesprekken weer op gang gebracht om te komen tot het heropenen van de poorten richting China voor ons Vlaams varkensvlees.

Collega Joosen, in het kader van het Europees voorzitterschap is het ook zo dat wij onze contacten gaan intensiveren met verschillende landen en de FAO, in functie van de export van ons kwaliteitsvol varkensvlees.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Nog even aanvullend over de vraag over welke andere producten het gaat: zuivel, onze frieten, onze peren en ons witloof.

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Dank u wel, minister. De export an sich is natuurlijk geen probleem. Dat kan ook een onderdeel zijn van een toekomstige robuuste varkenssector, wat minister Demir trouwens ook al heeft gezegd. Maar het evenwicht is op dit moment natuurlijk zoek. De Vlaamse sector is voornamelijk gericht op die export, en ik denk dat we daar toch naar een toekomstgericht, robuuster verhaal moeten gaan.

Het openstellen van die Chinese markt voor ons Vlaams varkensvlees is in het belang van beide partijen hier, denk ik. Het is in het belang van de Vlaamse varkenshouder, omdat die exportmogelijkheden heeft met bepaalde stukken vlees. We hadden de quiz hier al eens gespeeld, waardoor ik het antwoord nog wist. Ook voor China is het van belang, omdat zij zich op die manier kunnen verzekeren van kwalitatieve producten en ook voedselzekerheid kunnen bieden aan hun bevolking, Maar dat doet uiteraard niets af aan de zoektocht naar een duurzaam, toekomstgericht verhaal voor onze Vlaamse varkenshouders.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Stefaan Sintobin aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de opkoopregeling voor varkens – 2987 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Sofie Joosen aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de resultaten van de uitkoopregeling voor varkensboeren – 3042 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Deze vraag is natuurlijk al een beetje gedateerd want ik heb ze een aantal weken geleden ingediend. Ondertussen is er toch al een pak informatie bij gekomen. Daar zult u het straks wel over hebben, minister.

Aanvankelijk was de sluiting van de deadline voor de varkensopkoopregeling vastgelegd op 17 juni. Volgens de cijfers die ik ingezien heb, was de interesse niet zo bijzonder groot. Nochtans zei minister Demir enkele weken geleden in een commissie dat er veel interesse was voor die opkoopregeling maar dat blijkt niet uit de laatste cijfers.

Experts voeren de lage vergoedingen, de beperkende voorwaarden en de goede conjunctuur in de varkenshouderij aan als oorzaken van de lauwe interesse. Ondertussen werd de deadline volgens mij verschoven en zijn er ook een aantal extra criteria toegevoegd waardoor meer varkensbedrijven aanspraak zouden kunnen maken op de opkoopregeling, maar toch is het niet het succes dat iedereen verwacht had. Ik word ook niet warm van die opkoopregeling, minister. U hebt zelfs gesteld dat de vergoeding die de mensen krijgen 'achterhaald' was.

Ik heb een aantal vragen voor u, minister.

Minister Demir sprak in de commissie Omgeving van 6 juni van een succes. Wat is uw visie op de stand van zaken inzake deze opkoopregeling?

Wat is nu het uiteindelijke resultaat?

Over hoeveel varkens spreken we? Want we spreken altijd in termen van varkensbedrijven, maar ik denk dat we eigenlijk moeten spreken in termen van het aantal varkens want je hebt natuurlijk kleine bedrijven en grote bedrijven.

Wat zijn volgens u de redenen waarom deze opkoopregeling geen succes is? Ik heb er zelf al enkele opgesomd en u hebt er ook al op gewezen in verschillende interviews maar het is niet slecht dat dat hier in deze commissie nog eens herhaald wordt.

Welke impact heeft dit tegenvallende resultaat op het geheel van maatregelen inzake stikstofstoestanden?

Welke extra maatregelen kan men nog nemen om die opkoopregeling toch tot een succes te maken? Moet de scope verbreed worden? Er was ook een hele discussie over de stallen en het feit dat mensen geen andere landbouwactiviteit meer mogen uitoefenen wanneer ze zich laten opkopen. Ik weet niet wie dat bedacht heeft, maar het zij zo.

Wat bedoelt u eigenlijk met de uitspraak dat de vergoeding 'achterhaald' is? Be-doelt u daarmee – want nu is hiervoor 200 miljoen euro uitgetrokken – dat, wanneer men de scope verbreedt, men ook meer budget op tafel zal moeten leggen? Ik veronderstel dat u bedoelt dat de mensen te weinig krijgen.

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Zoals de collega zonet aanhaalde, is deze vraag ondertussen een beetje gedateerd. Ik zal daarom een aantal kleine zaken toevoegen.

Minister, de inschrijvingstermijn van de uitkoopregeling voor varkensboeren is voorbij. Na een maand stond de teller bij de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) slechts op achttien ingediende dossiers. Twee weken later, half mei, waren dat er

53. Er werd toen gezegd dat heel wat boeren nog bezig waren met hun berekeningen en het samenstellen van hun dossier. De deadline werd daarom verlengd tot 17 juni. Een week voor afsluiten stond de teller op 120 ingediende dossiers. Uiteindelijk zouden we – ik zeg wel “zouden” en ik verneem straks graag meer – gestrand zijn op 236 dossiers, goed voor zo’n 300.000 varkens.

De interesse bij de boeren om extra geïnformeerd te worden was er zeker. Midden maart nog tekenden liefst 350 boeren present op een webinar rond de uitkoopregeling, georganiseerd door Boerenbond en boekhoudkantoor SBB.

In totaal werden 982 varkensbedrijven met een impactscore hoger dan 0,5 procent aangeschreven door de VLM. Ook bedrijven die niet werden gecontacteerd, konden zich kandidaat stellen wanneer ze vermoedden dat ze in aanmerking zouden komen en dit op basis van een eigen impactscoreberekening.

Voor deze uitkoopregeling werd door de Vlaamse Regering 200 miljoen euro voorzien. Als we de voorgenomen reductie van de varkensstapel met 30 procent willen halen en we het stikstofbad willen laten leeglopen, zullen er ruw geschat toch enkele honderden bedrijven hun activiteiten moeten stopzetten. Als we deze doelen willen halen, moet er uiteraard nagedacht worden over oplossingen maar dat hebben jullie ondertussen ongetwijfeld al gedaan.

Zowel minister Demir als uzelf lieten verstaan dat de mogelijkheid bestaat om de voorwaarden om gebruik te maken van de uitkoopregeling aan te passen. Ondertussen zou er beslist zijn om dat ook effectief te doen en om in het najaar een nieuwe oproep te lanceren waarbij de impactscore lager gezet wordt.

Rekening houdend met die actuele informatie heb ik de volgende vragen voor u, minister.

Bent u tevreden met het resultaat van de uitkoopregeling? Wat zijn volgens u de redenen van dit resultaat?

Hoeveel van de voorziene 200 miljoen euro zal besteed zijn als alle ingediende dossiers zouden worden goedgekeurd?

Wat verwacht u van de uitkoopregeling die in het najaar aangeboden zal worden? Welke oplossing ziet u om nog meer boeren te laten intekenen?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega’s, ik herinner me dat een tijdje geleden de belangenorganisaties het Algemeen Boerensyndicaat (ABS) en Boerenbond in deze commissie een plan kwamen voorstellen, waarvan de opkoopregeling een onderdeel was, om te komen tot een nog duurzamere toekomst voor die Vlaamse varkenshouderij. Als ondernemers zich genoodzaakt voelen om voortijdig te stoppen met hun bedrijvigheid, spreek ik liever niet in termen van een ‘succes’. Ik denk dat iedereen die de landbouw een warm hart toedraagt – en dat is iedereen in deze commissie – het niet warm krijgt van een opkoopregeling, want dan weten we allemaal dat het niet goed gaat in de varkenshouderij. Ik denk dus dat die toekomst en het voorbereiden van die toekomst volledig onze verantwoordelijkheid is en die van de sector en dat dat minstens zo belangrijk, zo niet veel belangrijker, is dan opkoopregelingen.

Om die vrijwillige stopzettingsregeling te kunnen beoordelen, is het aantal potentiële geïnteresseerden dat zich kenbaar maakt natuurlijk een vertrekpunt. Ik denk dat het er uiteindelijk tussen de 170 en 180 waren. Op basis van het huidige kader was er een potentieel van 870, denk ik. Ik zeg dat allemaal uit het hoofd, deze cijfers zijn misschien niet heel exact maar de grootteorde klopt wel. Op basis van

het kader dat afgelopen is, was er een potentieel van achthonderd tot negenhonderd varkenshouders en er hebben er zich een 170-tal aangemeld. Of dat effectief leidt tot een uitkoop bij hen, zal de komende maanden moeten blijken. Het finale resultaat zal bepaald worden door de diensten van collega Demir.

Een ondernemer die beslist om zich kandidaat te stellen om zijn bedrijf voortijdig te beëindigen, gaat daarbij uiteraard niet over één nacht ijs. Dat is een zeer ingrijpend gebeuren. Ik ken er persoonlijk een aantal – een daarvan heeft nu ingetkend, de andere niet – die wat twijfelden, gedeeltelijk ook door de gewijzigde marktomstandigheden. Maar het is een heel individuele keuze. Het gaat vaak niet alleen over het financiële aspect maar ook over het emotionele. Als je van generatie op generatie hebt mogen boeren in die sector, is het iets zeer ingrijpends om die keuze te maken om echt tabula rasa te maken op je terrein, want buiten je woning moet alles dan weg. Dat zijn toch keuzes die zeer ingrijpend zijn.

De factoren die daarin meespelen zijn dan ook uiterst divers. Welk toekomstperspectief ziet de varkenshouder voor zichzelf of voor zijn opvolgers? Is men bijvoorbeeld op een leeftijd waarbij men sowieso binnen een aantal jaren zou stoppen, zonder opvolger, en verkiest men om tot dan door te gaan of niet? Kan men überhaupt de varkensactiviteit staken, gelet op de financiële engagementen die men is aangegaan? Dat is iets dat toch ook niet uit het oog verloren mag worden: de facturen die nog betaald moeten worden en leningen die nog afgelost moeten worden.

Ook zonder die vrijwillige overheidsregeling zien we dat de Belgische varkensstapel vermindert. In mijn eigen omgeving zie ik ook het aantal varkenshouderijen dalen. Daardoor daalt natuurlijk ook de Belgische zelfvoorzieningsgraad voor varkensvlees. Die daling is al enkele jaren geleden ingezet. Als we over de grenzen heen kijken, voorspelt de commissie op Europees niveau een daling van de varkensvleesproductie in de periode 2021-2031, terwijl gelijktijdig de bevolking zowel in Vlaanderen, België, Europa als mondiaal blijft stijgen.

We zitten vandaag dus in een situatie met een dalend voedselaanbod en een stijgende voedselvraag, wat voor de 'blijvers' een gunstig marktperspectief kan bieden. Op dit ogenblik zijn de prijzen ook goed, zeer goed zelfs wat de biggenprijzen betreft. Ook de prijs van het varkensvlees op zich is, in vergelijking met een of twee jaar geleden, bijzonder goed.

Tot slot, wat zeker ook meespeelt, is hoe men het overheidsaanbod tot stopzetting inhoudelijk beoordeelt, zowel financieel als op het vlak van de bindende voorwaarden die gekoppeld zijn aan een deelname aan de regeling. Er zijn ongetwijfeld varkenshouders die het overheidsaanbod op financieel vlak ontoereikend vinden en/of de verplichtingen die vasthangen aan een deelname aan de regeling te verregaand achten in hun specifieke situatie. Er zijn de bedragen: 40 euro voor de afbraak van de stal, 8 euro voor de erfverharding en dan verschillende bedragen afhankelijk van de soort varkens.

De Vlaamse Regering heeft op 16 juni principieel een besluit goedgekeurd waardoor een bijkomende oproep mogelijk wordt en de drempel verlaagd wordt. Oorspronkelijk moest je impactscore hoger dan 0,5 procent zijn om te kunnen deelnemen aan de eerste oproep. Die hebben we nu laten zakken tot 0,025 procent, waardoor het potentieel verhoogd werd tot zo'n drieduizend varkenshouders, naar ik begreep. Dat zorgt ervoor dat de kans reëel is dat er de komende maanden veel meer dan die 170 varkenshouders een aanvraag zullen indienen. We weten allemaal dat het leeuwendeel van de varkenshouders zich in West-Vlaanderen bevindt en dat daar heel wat bedrijven zijn met impactscores onder die 0,5 procent. De kans lijkt me dus meer dan reëel dat we door die aanpassing een grotere groep

varkenshouders zullen bereiken die wel zullen instappen in deze regeling om allerlei redenen.

Er werd gevraagd wat ik bedoelde met de uitspraak dat de vergoeding “achterhaald” is. Ik denk dat in tijden van een goede conjunctuur – de hoge varkensprijzen waarnaar ik al verwees – potentiële deelnemers dat aanbod tot stopzetting als ontoereikend beschouwen. Het is een heel andere context om dergelijke keuzes te maken op het ogenblik dat de prijzen goed tot echt wel heel goed zijn. Ik heb begrepen dat men 90 tot 100 euro kan krijgen voor een big, terwijl die prijs anderhalf jaar geleden nog onder de 30 euro lag. Dat zijn dus echt wel gigantische stijgingen. Wat de varkensprijs per kilo betreft, staan we op dit ogenblik in de top vijf of zelfs top drie van de wereld. Dat zijn dus toch wel gewijzigde omstandigheden. Los van het feit dat de ondernemingskosten op zich – de grondstofprijzen en energieprijzen – wel gestegen zijn, heeft deze situatie misschien toch wel een impact op het aantal deelnemers aan een dergelijke opkoopregeling.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Bedankt, minister. Het zal inderdaad geen gemakkelijke beslissing zijn voor een varkenshouder om gebruik te maken van de opkoopregeling. Dat gaat waarschijnlijk wel gepaard met heel wat emoties. Dikwijls gaat het ook om wat oudere varkensboeren die geen opvolger hebben. Ik stel me nog altijd vragen bij het argument om tot een vermindering van 30 procent te komen. Wanneer wij in Vlaanderen met 30 procent verminderen, zal men die 30 procent in andere landen wel opvullen, wees daar maar zeker van. Het is niet omdat wij dat doen, dat het stikstofprobleem in Europa of in de wereld zal verbeteren.

Minister, ik vind het inderdaad ook absoluut niet gepast om bij de opkoopregeling te praten in termen van een ‘succes’.

Wat bij velen misschien ook meespeelt in hun overweging, minister, is de huidige rechtsonzekerheid in de landbouwsector en het gebrek aan perspectief. Alle leden van deze commissie en ook uw kabinet hebben gisteren een mail gekregen van iemand die zegt dat er momenteel landbouwbedrijven strafrechtelijk vervolgd worden door het departement Omgeving, door toezichthoudende ambtenaren. Ze worden dus vervolgd omdat volgens de letter van de wet hun milieuvergunning inderdaad niet meer in orde is. Maar in het Stikstofdecreet is toch opgenomen dat er een hersteldecreet op komst is.

Onlangs nog werd de beslissing goedgekeurd om de vergunningen te laten lopen tot 2023, maar in de afgelopen periode werd er wel strafrechtelijk vervolgd – volgens deze mail alvast – door uw collega Demir. Dat noem ik echt pestgedrag. Niet alleen worden die landbouwers strafrechtelijk vervolgd, er wordt ook nog prioriteit aan gegeven door het gerecht, waardoor die landbouwers sneller gestraft worden. Ik zou dus van u toch graag een reactie krijgen hierop. Ten eerste: klopt dit? We hebben allemaal die mail gekregen. Klopt dat? Ik ga ervan uit van wel. Als dat inderdaad waar is, is dat een echte schande. Wij proberen hier in het parlement rechtszekerheid en perspectief te geven aan de landbouwers in een moeilijke periode – denk maar aan de Natuurherstelwet, het Parkdecreet, het Mestactieplan, het Stikstofdecreet ... En dan is er een collega-minister van u, minister, die op het terrein landbouwbedrijven laat vervolgen. Klopt dat? Als dat klopt, zult u dat dan op de tafel van de Vlaamse Regering brengen en aan uw collega, minister Demir zeggen dat ze hiermee moet stoppen? Want dat is een echte schande.

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): De vraag om de uitkoopregeling kwam inderdaad vanuit de sector zelf. Ik vind het goed dat u dat nog eens benadrukt, minister, maar dat zegt natuurlijk wel iets over die sector. Dat is uiteraard een dramatisch signaal. De

voorwaarden van die uitkoopregeling waren vooraf gekend. Het biedt die boeren die in financieel moeilijk vaarwater zitten natuurlijk een uitweg.

Ik volg u in uw uitleg dat de marktsituatie veranderd is, dat de prijzen ondertussen gestegen zijn. Mogelijk speculeert men op die hogere prijzen. Maar ik ga hier een uitdrukking van enkele weken geleden van de voorzitter gebruiken: "Eén zwaluw maakt de lente niet". Het is natuurlijk wel zo dat de prijzen momenteel beter zijn, maar de geschiedenis leert ons toch dat het vaak maar tijdelijke opflakkingen zijn en dat de sector toch wel in een structurele crisis zit, anders zouden ze zelf de vraag niet stellen naar een uitstapregeling.

Heel wat varkensboeren tekenden hier volgens u op in. Het is nog niet duidelijk of zij dan ook effectief gebruik zullen maken van die uitkoopregeling. Nu moet natuurlijk de berekening gemaakt worden op individueel niveau. Maar er lijkt mij wat onduidelijkheid te bestaan over de cijfers. Ik had verwacht dat u daar vandaag een concreet cijfer op zou kunnen kleven maar dat blijkt niet het geval. Misschien kunnen we die cijfers nog schriftelijk opvragen.

U lijkt me hoopvol over die tweede uitkoopregeling. Momenteel wordt die afgetoetst bij de Raad van State, als ik me niet vergis. Mijn bijkomende vraag is dus de volgende. Verwacht u nog opmerkingen van de Raad van State over die nieuwe uitkoopregeling?

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Voor die opkoopregeling is er indertijd een toets moeten gebeuren bij Europa wegens mogelijke ongeoorloofde staatssteun. Dat heeft heel wat tijd gevegd, waardoor die opkoopregeling heel laat in gang geschooten is en waardoor we inderdaad in een andere context zitten. Een van de elementen in de argumentatie van Europa was het feit dat men een bepaalde impact moest hebben inzake stikstof; dat was eigenlijk de koppeling die die staatssteun verantwoordde. Ik heb tijdens de discussie destijds zelf nog gevraagd om die 0,5 procent te laten vallen, omdat veel bedrijven, bijvoorbeeld in West-Vlaanderen, niet in aanmerking kwamen terwijl er daar toch ook vraag naar was. Mijn vraag is dus de volgende. Als je nu daalt tot 0,025 procent, is dat dan afgetoetst met Europa? Is dat in orde voor Europa? Ik vraag dat omdat dit destijds een belangrijk element was om een go te krijgen van Europa.

De voorzitter: De heer Van Hulle heeft het woord.

Bart Van Hulle (Open Vld): Collega Joosen, het klopt dat het nu goed gaat in de varkenssector en dat er nog een down zal volgen. Het woord 'varkenscyclus' staat niet toevallig in het woordenboek. Het is inherent aan de varkenssector dat het daar met ups en downs gaat. Ik denk dat de geschiedenis ook heeft bewezen dat dat in de toekomst ook zo zal zijn.

Ik heb een specifieke vraag. Ik krijg wel eens de opmerking dat we niet altijd zo goed omspringen met overheidsgeld omdat heel veel varkensboeren die op pensioenleeftijd zijn toch sowieso zouden stoppen. Waarom moeten we daar dan geld aan geven? Ik zou dat element eigenlijk ontkracht willen zien. Ik denk namelijk dat iemand, door het feit dat het nu zo goed gaat, niet zomaar gaat beslissen om te stoppen maar gaat proberen om verder te doen. Maar om dat te ontcrachten, had ik toch wel graag meer informatie over die 170-180 varkensboeren die aangegeven hebben eventueel te willen ingaan op de regeling, al kunt u daar nu misschien niet op antwoorden en moet ik daarvoor een schriftelijke vraag stellen. Ik weet dat er misschien uiteindelijk maar vijftig op zullen ingaan. Wat is bijvoorbeeld de leeftijd van die varkensboeren? Gaat het om oude stallen of om nieuwe stallen? Zijn er

bijvoorbeeld ook heel grote bedrijven die onlangs opgestart zijn die potentieel ingaan op die vergoeding? Ik denk dat het niet onbelangrijk is om daar zicht op te krijgen.

Mijn tweede vraag sluit daarbij aan. Stel dat die 180 bedrijven zouden instappen, hoeveel van die pot van 200 miljoen euro is er dan gebruikt? Ik zou daar graag zicht op krijgen, want als het gaat om potentieel drieduizend bedrijven, komen we dan toe met die 200 miljoen euro? Ik had dus graag zicht gekregen op dat financiële aspect.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Ik heb eerder twee bedenkingen dan vragen. Zelf heb ik hier in het verleden al een vraag gesteld over het verlengen van het proces, iets wat nu effectief zal gebeuren. Maar ik denk toch dat we, als we een fundamenteel debat over landbouw zouden houden – waar we niet in slagen – hoe dan ook zullen moeten streven naar minder varkens. Voor mij is dit dus maar een tussenstap en is dit een maatregel die nu uitgewerkt wordt naar aanleiding van die hele stikstofregeling. Het is nogal duidelijk dat landbouwers, als er bedrijven moeten verdwijnen, daarvoor gecompenseerd moeten worden. Het is dus goed dat die maatregel nu verlengd wordt en dat we proberen om hier het maximale uit te halen. Laat dit echter ook een soort experiment of proef zijn voor wat we eigenlijk fundamenteel zouden moeten doen wat de landbouw in Vlaanderen betreft.

Collega Sintobin, ik wil me eerlijk gezegd niet te veel moeien met de kwestie van die mail waarnaar u verwijst, maar ik heb daarbij een andere benadering dan u. Ik denk dat er in Vlaanderen veel te weinig handhaving is op alle mogelijk vlakken. Als nu zou blijken dat er in dit geval wel gehandhaafd wordt zoals het moet, dan is dat maar zo. Ik denk dat we echt moeten opletten, want heel vaak hoor ik hier in het parlement of lees ik in de pers bedenkingen over de manier waarop het gerecht en het parket optreden. Ik heb ook mijn bedenkingen maar ik houd die alleszins voor mij. Ik vind niet dat het aan ons is als wetgevende macht om daarin tussen te komen. Maar ik ben het met u eens dat de minister waarop u alludeert, minister Demir, op dat vlak niet altijd het beste voorbeeld geeft. Daar ben ik het mee eens. Maar als de diensten vinden dat ze moeten handhaven, dan moeten ze dat doen. En als het parket vindt dat het dat moet doen, dan moet het dat ook doen. Ik ben het echter wel met u eens dat dat het best op een consequente en logische manier gebeurt en dat is inderdaad niet altijd het geval. Het gebeurt eerder te weinig dan te veel.

Bart Dochy (cd&v): Minister, ik denk dat de marktevolutie van de varkensprijzen, die u zelf hebt geschetst, en ook de marge die er is door de daling van de voederprijzen ten opzichte van de afgelopen zeer moeilijke periode, de onheilsprofeten in dezen toch wel wat ongelijk geven. Diegenen die denken dat de opkoopregeling varkenshouderij een structurele oplossing zal bieden voor de marktsituatie hebben dus compleet ongelijk. Ik denk dat het collega Sintobin was die het suggereerde: als wij hier afbouwen, zal men dat elders wel invullen en dan nog vaak met Europese subsidies. Zo zien we dat er in Spanje inderdaad wel een uitbreiding is van de varkenssector. Het gaat dus over marktwerking.

We hebben het hier al een aantal keren gehad over PORK.be. Misschien moeten we daar straks nog op terugkomen en de vertegenwoordigers daarvan nog eens uitnodigen om te laten zien dat ze echt verder werken om die positie van de landbouwer in de keten te versterken en ook structureel te maken opdat we niet terecht komen in een situatie zoals die van 2015. Toen hebben we na een crisis ook met vol engagement bekeken hoe we zoiets konden opbouwen vanuit een sectororganisatie. Dat is toen echter stilgevallen bij het verbeteren van de prijzen. We moeten opletten dat we hier nu niet opnieuw in een situatie komen zoals bij het

verhaal van PORK.be, de producentenorganisatie en brancheorganisatie, en dat dit helemaal zou stilvallen.

Ik wil er toch op wijzen dat diegenen die aan doemdenken doen inzake de varkenssector, die menen dat die mensen allemaal in de problemen zitten en dat er geen cent mee te verdienen valt, het niet altijd bij het juiste eind hebben. Vandaag wordt er dus inderdaad wel geld verdiend. We mogen echter niet vergeten dat heel wat mensen uit een moeilijke periode komen en dat er putten gevuld moeten worden. Er is dus vandaag nog geen hoerastemming in de volledige sector. Maar vandaag zitten we toch wel in een hoogconjunctuur, zoals dat ook in een aantal andere sectoren van de landbouw het geval is.

Ik blijf dus zeggen: het economisch verhaal is een element dat ook zijn kansen heeft. Landbouw blijft ook een stuk economie. En daar kunnen toch wel heel wat bedrijven, gezinnen hun boterham mee verdienen op structurele wijze.

Wat de opkoopregeling betreft: die is natuurlijk ingegeven vanuit milieuoogpunt. Dat was ook de opdracht van Europa. Er moet een link zijn naar milieu – in dezen stikstof – om die opkoopregeling te kunnen verantwoorden en die is er dus ook. Eerst ging het om 0,5 procent, nu om 0,025 procent. Het is een opportuniteit. Die was vanuit de sector inderdaad ook voor een stuk mee ingegeven door de moeilijke economische situatie. Ze zeggen dat ze die combinatie kunnen maken. Er is een moeilijke situatie en dus zijn mensen misschien eerder geneigd om te stoppen om de verliezen van het bedrijf te stoppen, maar de traagheid bij het invoeren van die regeling heeft er natuurlijk voor gezorgd dat het enthousiasme om in te tekenen vandaag veel kleiner is. Het gaat dan niet alleen over de situatie vandaag maar ook over het perspectief om eventueel in de toekomst opnieuw te investeren in nieuwe stalsystemen. Die oude stallen zullen namelijk vernieuwd moeten worden, ten laatste tegen 2030, afhankelijk van de verderzetting van de stikstofregeling. Maar het zit er toch wel aan te komen dat 2030 voor een stuk een deadline zal zijn.

Landbouwers moeten dus nagaan of ze zullen kunnen investeren. Als het slecht gaat, zeggen ze dat ze niet zullen kunnen investeren. Ze weten ook dat het zeer moeilijk is en ze zijn hopeloos, wat niet onlogisch is. Maar als het beter gaat, zien mensen eventueel toch een potentieel om opnieuw die investering en dat engagement te hernieuwen. Het is natuurlijk nog geen 2030; we hopen dat die hoogconjunctuur lang blijft duren. We hebben daar geen zekerheid over en daarom moeten we ons wapenen. Ook op het moment dat we in die hoogconjunctuur zitten moeten we verder werken aan dat structurele gegeven om die positie van de varkenshouder in die keten te verbeteren. We mogen dat zeker niet vergeten. Ik heb daarom de volgende vraag, minister. Hebt u zicht op de stand van zaken en de vorderingen in het verhaal van PORK.be?

Dan is er de kwestie van de mail die eergisteren verstuurd is. Ik heb de betrokkene – gisteren, denk ik – geantwoord met een korte samenvatting. Hij heeft bevestigd dat hij er niet van op de hoogte was dat er een decretale verlenging is van de vergunning tot eind 2023. Dat is geen structurele oplossing maar wel een oplossing voor een aantal bedrijven vandaag. Eind 2023 komt er natuurlijk al heel snel aan. Daarom werd er dus ook een ontwerp van een besluit van de Vlaamse Regering (BVR) voorgelegd aan de Raad van State om die verlenging van die vergunning structureel te maken.

Collega Vandenhove, het gaat in dezen niet over het parket – volgens die mail toch niet. Het gaat over de administratie die al dan niet optreedt in functie van het vervallen zijn van een vergunning. Ik neem aan dat er soms wel specifieke regels kunnen zijn in het kader van burengeschillen of klachten aangaande vergunningen

die niet verlengd worden. Het zou echter bijzonder triestig zijn mocht de administratie daar absolute prioriteit aan geven, althans in normale situaties waarbij er geen sprake is van grote onenigheid in de omgeving. Er is namelijk ook zoets als de continuïteit van de bedrijfsvoering. Als vandaag een aantal mensen in de problemen zitten met de hernieuwing van de vergunning, dan zijn ze daar immers zelf eigenlijk niet de oorzaak van. Aan de basis daarvan ligt de rommeligheid van de regelgeving vandaag, de onduidelijkheid en soms ook de inconsequenties in een aantal adviseringen van administraties.

Zoals we al eerder gezegd hebben in deze commissie, mogen we de individuele landbouwer geen slachtoffer laten zijn van de complexiteit en het niet volkomen uitgewerkt zijn van de regelgeving. Dat zou natuurlijk wel bijzonder jammer zijn. Ik ben wel benieuwd naar voorbeelden waarbij men vanuit de administratie toch op deze manier zou optreden. Dat er handhaving moet zijn, daarmee ga ik akkoord. Maar als de oorzaak is dat de overheid niet in staat is om een kader aan te reiken aan de mensen om hun vergunning op een correcte manier aan te vragen, dan zouden we toch wel met een bijzondere situatie geconfronteerd worden. Minister, ik heb daarom deze vraag. Hebt u daarover contact met uw collega bevoegd voor Omgeving?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dat waren heel wat bijkomende vragen, collega's. Wat de cijfers betreft, is het zo dat het dossier bij de VLM zit, bij collega Demir. Er werd gevraagd naar exacte aantallen en naar een analyse van het profiel van de mensen die daarop intekenen. Voor zover ik het terrein ken, is het beeld wat verdeeld en is dat echt heel afhankelijk van de specifieke situatie waarin men zit. Maar het zou me niet verbazen indien het vaak zou gaan om oudere stallen en om oudere mensen die op het einde van hun carrière zitten en geen opvolging hebben. Ik denk dat dat profiel er zeker wel in zal zitten. Ik kan daar verder echter niet over uitweiden omdat ik het gewoon niet weet. Ik denk dat schriftelijke vragen aan de juiste diensten wel de nodige duiding kunnen geven op dat vlak.

Wat de nieuwe regeling betreft: ik denk dat die 30 procent altijd de ambitie was maar geen harde, absolute grens. Dat werd ook ingeschreven in functie van dat budget van 200 miljoen euro. Ook wat dat betreft is het vandaag moeilijk om afspraken te doen. Dat gaat over vierkante meters en de omstandigheden zijn overal anders. Ik kan vandaag dus niet inschatten of dat bedrag van 200 miljoen voldoende zal zijn of opgeeten zal zijn na deze eerste ronde.

In de tweede ronde zullen we inderdaad die drempel laten zakken. De relatie met stikstof is altijd belangrijk geweest voor Europa, naast de bedragen. Uiteindelijk was de belangrijkste correctie die Europa opgelegd heeft het differentiëren van de bedragen. Wij hadden op een bepaald ogenblik een generiek voorstel, maar Europa oordeelde dat dat te generiek was en dat dat meer gedifferentieerd moest worden. Indien een stal meer dan 30 jaar oud was, moesten die bedragen zakken. Het bedrag van meer dan 800 euro zou dan tot een derde herleid worden. Dat zijn dus allemaal zaken die bijgestuurd zijn.

Nu is de scope duidelijk verbreed doordat we dat percentage hebben laten zakken tot 0,025 procent. Dat voorstel ligt nu voor bij de Raad van State. De Europese toets is er nog niet. Daar moet ik eerlijk in zijn, ik denk dat die toets nog niet gevraagd is. Wat wel belangrijk is, denk ik, is die decretale verlenging – en dat is onze rol en jullie rol. We moeten er eerlijk in zijn: die rechtsonzekerheid houdt inderdaad nog aan op dit ogenblik. Zolang er geen definitief decreet is dat dan ook nog standhoudt, zul je dat soort mails blijven krijgen. Ik kan niet ingaan op die individuele situatie, maar ik denk dat we het allemaal eens zijn met wat de voorzitter zei: bedrijven die performant zijn, die volledig in orde zijn, waar er geen

problemen zijn, mogen natuurlijk niet gestraft worden. Daar moeten we zoveel mogelijk de continuïteit in de bedrijfsvoering kunnen garanderen. Daarom ben ik ook wel blij met die decretale verlenging. Dat moet een terugvalpositie zijn die wat mij betreft verlengd moet worden tot er een definitief decretaal kader is.

Voor de rest heb ik ook geen zicht op dat vervolgingsbeleid dienaangaande maar wil ik daar zeker over in gesprek gaan. Mocht blijken dat wij dagelijks bestookt worden met dat soort mails, dan is dat toch zeker een aandachtspunt dat besproken moet worden.

Ook het punt van PORK.be is volgens mij belangrijk. Die evaluatie is opgevraagd. Normaal gezien krijgen we die nog voor de zomer en kan die dan ook gedeeld worden.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Ik vind nog altijd dat we moeten spreken in termen van het aantal varkens en niet in termen van het aantal bedrijven. Want daar gaat het ten slotte om: als we de varkensstapel met 30 procent willen verminderen wil dat nog niet zeggen dat er bijvoorbeeld honderd bedrijven gesloten worden. Misschien moet dat ook eens berekend worden of via een schriftelijke vraag opgevraagd worden.

Collega Vandenhove, ik heb absoluut niets tegen handhaving als het effectief nodig is. Ik ben evenwel volksvertegenwoordiger, ik zit hier als vertegenwoordiger van het volk. Als ik zo'n mail krijg, dan vind ik het mijn taak om daarover een vraag te stellen. Ik heb geen uitspraak gedaan over het al dan niet waar zijn. Ik vraag gewoon aan de minister wat hij daarover weet en of hij zijn collega daarop kan aanspreken.

Minister, het gaat niet over een individueel geval. De persoon in kwestie spreekt over diverse gevallen en dus zal het om meer gaan dan om een individueel geval. Handhaving is nodig, ja, maar hier faalt de overheid, collega Vandenhove. De overheid faalt door geen decretaal kader te scheppen voor de landbouw inzake het stikstofdecreet. Dus kun je die landbouwer eigenlijk niets verwijten. Het is de overheid die in de fout gaat. Wij vragen telkens opnieuw wanneer dat definitief kader voor het Stikstofdecreet er komt en het antwoord is altijd dat jullie ermee bezig zijn. Maar twee jaar geleden werd er wel gezwaaid met een akkoord, waarin stond dat er een hersteldecreet op komst was waardoor de bedrijfsvoering verdergezet kon worden. Als het effectief waar is wat er in die mail staat, dan vind ik dat bijzonder erg en dan noem ik dat het pesten van landbouwers. We weten allemaal van wie dat komt, dus zo erg schrik ik daar niet van. Maar ik zou toch willen vragen aan u, als minister van en voor Landbouw, om uw collega daarop aan te spreken.

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Ik zal de cijfers inderdaad schriftelijk opvragen. Het is een beetje jammer dat we daar vandaag niet over kunnen beschikken, dat u de cijfers niet kunt geven. Het was nuttig geweest om die te hebben. Zoals een aantal collega's ook aangeven, zou het nuttig zijn om te weten hoeveel oude stallen er zijn, hoeveel dieren, wat de leeftijd is ... Meten is weten. Ik denk dat het ook wel interessant is voor een minister van Landbouw om dat te weten.

Zoals werd aangehaald, maakt de opflakking van de prijzen het natuurlijk wel mogelijk dat er een aantal mensen op korte termijn niet zullen intekenen. Dat maakt me toch wel bezorgd voor de toekomst. Er zijn structurele problemen in heel wat bedrijven, maar zeker niet in allemaal. Op dat vlak wil ik de voorzitter bijtreden: er zijn wel degelijk verhalen waarin het op dit moment goed loopt. Er zijn echter ook structurele problemen in heel wat bedrijven, ook door financiële

putten die in het verleden al gemaakt zijn. Goede prijzen vandaag zorgen er dus niet voor dat een bedrijf financieel al opnieuw gezond is. Ik kijk dus wel uit naar die nieuwe uitkoopregeling. Ik hoop dat er onderweg niet meer te veel hindernissen opduiken.

Bart Dochy (cd&v): Collega Joosen: wat het aantal dieren en dergelijke betreft, is er een communicatie gebeurd door minister Demir, want dat zit eigenlijk bij de VLM. Op het moment dat de deadline verstreken was, zijn er ook aantallen in de media verspreid door de minister. De gegevens zijn dus bekend en vallen in principe onder de bevoegdheid van minister Demir. Als u haar een schriftelijke vraag stelt, zult u over alle informatie kunnen beschikken.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Meyrem Almaci aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de recente campagne rond varkensvlees van het Vlaams Centrum voor Visserij- en Agromarketing en het meest recente advies van de dienst Dierenwelzijn – 3079 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: Mevrouw Almaci heeft het woord.

Meyrem Almaci (Groen): Het is fijn om eens in de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid te zijn.

Minister, allicht weet u het, maar ik heb een gelijkaardige vraag aan de minister van Dierenwelzijn gesteld. Ik ben namelijk een beetje bezorgd over de samenwerking tussen de minister van Dierenwelzijn en de minister van Landbouw in tijden dat dit toch wel redelijk cruciaal is.

De aanleiding is een reclamecampagne van het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM) op een commerciële zender. Die zijn er wel vaker en regelmatig en ze worden ook op hun website gedeeld. De hoofdrol in de clip is voor een schattig meisje in een roze prinsessenjurk, de boerendochter die de realiteit van het harde werk van de boer zichtbaar maakt. Tot zover wordt het harde werk heel realistisch in beeld gebracht: het harde werk na de uren nadat je voor de dieren hebt gezorgd, het vroege opstaan, de administratieve rompslomp, de zorgen als je naar bed gaat. Het beeld dat geschetst wordt van dat leven lijkt me realistisch, met al de gegevens die we hebben.

Alleen, het beeld dat geschetst wordt van het leven van de dieren wijkt dan wel weer zeer hard af van de realiteit op heel veel boerderijen. Het leven van de varkens is optimistisch afwijkend, laat ik het zo stellen, van de dagelijkse realiteit voor de overgrote meerderheid. Biggetjes die in de wei rondlopen geven een prachtig beeld maar we weten op basis van de cijfers die ik ter beschikking heb – en de minister van Dierenwelzijn heeft ze eigenlijk ook bevestigd – dat het gaat om cijfers na de komma. Het aantal slachthuizen daalt waardoor het transport naar het slachthuis gemiddeld langer duurt. Je hebt ook geen mobiel slachthuis vlak bij een boerderij zoals dat wel afgebeeld wordt. Daardoor stijgt de druk op de overblijvende slachtijden. Het heeft veel te maken met het commerciële aspect natuurlijk: hoe sneller je een dier kunt slachten, hoe goedkoper, enzovoort.

Het beeld dat geschetst wordt is toch wel opmerkelijk: biggetjes die in de wei rondlopen, die volop toegang hebben tot stro, die geslacht worden in een klein slachthuis. Ik zou graag hebben dat dit de realiteit wordt, maar dit is de absolute uitzondering. We weten met betrekking tot de intensieve veeteelt uit het laatste

rapport van de dienst Dierenwelzijn van een aantal maanden geleden dat er een heleboel zaken zijn aangekaart om aan te pakken vanuit Dierenwelzijn en Landbouw.

Vandaar, minister, dat ik hier vandaag zit. We subsidiëren VLAM een stukje mee – uiteraard komt het grootste deel van de private partners, dat weet ik ook wel –, maar als minister die ook een stuk van dat budget besteedt, heb ik volgende vragen voor u.

Hoe evalueert u de inhoud van het laatste promotiemateriaal met betrekking tot de leefomstandigheden van varkens?

Hoeveel procent van de varkens heeft vandaag toegang tot buitenruimte in Vlaanderen? Ik heb deze vraag ook aan de minister voor Dierenwelzijn gesteld. Bestaan er, vanuit uw bevoegdheid, plannen om dit cijfer te verhogen? Is er daar een strategie? Binnen welke termijn? Met welke benchmarking? Als u zegt dat dergelijke strategie bestaat, dan zou ik heel graag weten met welk ambitieniveau, binnen welk kader en binnen welke tijdspanne? Ik denk dat we het beeld dat is geschetst in het filmpje allemaal nastreven.

Het meest recente advies van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn roept op tot stevige aanpassingen. Het roept op om anders en beter om te gaan met dieren in de veeteelt, ook vanuit de boeren zelf groeit die roep. We weten dat het gaat over de onverdoofde castratie die routineus is, de cijfers bewijzen dat. Het aantal varkens dat vroegtijdig sterft, is sowieso een uitdaging, ook in de natuur. Op welke manier zult u werken om de kloof tussen het reclamebeeld en de realiteit te verkleinen, en dus werk te maken van de problematieken die in de Raad voor Dierenwelzijn staan en specifiek gaan over de sector die onder uw bevoegdheid valt?

Hoeveel slachtfaciliteiten, minister, zijn er in Vlaanderen die effectief voldoen aan het beeld dat door VLAM in zijn filmpje wordt geprojecteerd? Hoeveel erkende slachtfaciliteiten bestaan er op de Vlaamse boerderijen? Hoeveel mobiele slachterijen? Hoeveel andere kleinschalige slachtfaciliteiten – zoals bij beenhouwers – bestaan er nog in Vlaanderen? Graag hierbij een onderscheid naar diersoorten: varkens, runderen, anderen. Ik heb hierover al eens een schriftelijke vraag gesteld aan de minister van Dierenwelzijn maar ik heb daar geen antwoord op gekregen, vandaar dat ik de gelegenheid nog eens te baat neem.

De minister van Dierenwelzijn heeft in de commissie laten weten dat hij voor de zomer naar de regeringstafel wil – ik heb gezien dat het al drie keer op de agenda van de regering stond de afgelopen weken, nu vrijdag opnieuw – met een voorstel van codex voor dierenwelzijn. Op welke manier werken jullie hierrond samen, meer specifiek rond de intensieve veehouderij?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega, om te beginnen wil ik een heel algemene opmerking maken. U weet dat ik de landbouwsector uiteraard vrij goed ken en ook heel veel landbouwers zie en bezoek. Ik moet zeggen dat landbouwers die niet begaan zijn met dierenwelzijn een hele grote uitzondering zijn, gelukkig maar. Ik vind het belangrijk dat we dat onderstrepen.

VLAM toonde in de campagne twee varkenshouders en een slager. De rode draad doorheen de spot zijn alledaagse beelden van boer Seppe en zijn familie, uit het leven gegrepen. Met deze spot wil VLAM de kloof verkleinen tussen de consument en de landbouw door de mensen achter het product te tonen. Hun passie en het vakmanschap voor varkensvlees van bij ons staan centraal in de spot. Ik vind het belangrijk om deze passie in de kijker te zetten. Op deze manier willen we mensen

die beslissen om varkensvlees te eten, ertoe aanzetten erop te letten dat dit varkensvlees van bij ons is en waar bijgevolg de kwaliteit, voedselveiligheid, het dierenwelzijn en de bijdrage aan onze lokale landbouwgemeenschap gegarandeerd zijn, onder andere via het Belpork-label.

Het klopt dat in deze campagne de varkenshouderij niet in haar volledigheid wordt voorgesteld, maar het beeld dat getoond wordt is wel degelijk waarheidsgetrouw, aangezien het praktijkbeelden zijn. We mogen daarbij ook niet vergeten dat deze vorm van huisvesting ook extra lasten en uitdagingen met zich meebrengt. Er zijn bijvoorbeeld hogere eisen naar dierengezondheid, risico's op besmetting door andere dieren, de moeilijkheid om deze dieren te laten slachten wegens de kleine aantallen niet-uniforme dieren, de extra controles en noem maar op. Al deze elementen maken dat dit bedrijfsmodel onze volle ondersteuning verdient, maar dat dit zeker niet weggelegd is voor alle bedrijven.

Mijn administratie beschikt niet over de gevraagde cijfers. Het Departement Landbouw en Visserij beschikt alleen over data over de biologische productie. In 2021 bedroeg het aantal varkens onder biocontrole 13.285 varkens, dat vertegenwoordigt ongeveer 25 procent van het aantal varkens. Het is een laag aandeel, maar wel stijgend. We mogen niet vergeten dat er ook een aantal bedrijven uitloop toepassen, maar niet bio-gecertificeerd zijn.

Vanuit het beleid wordt bijvoorbeeld ingezet op de korte keten. Op die manier proberen we de landbouw dichter bij de consument te brengen – een van de grote uitdagingen in de relatie tussen de boer en de burger – en om een alternatief verdienmodel te stimuleren. Binnen het Vlaamse Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) is steun voorzien voor bedrijven die instappen in een label met verhoogd dierenwelzijn. Op dit ogenblik is dit enkel voor het label Beter Leven maar bij uitbreiding ook voor het Vlaams dierenwelzijnslabel na de lancering door de collega bevoegd voor Dierenwelzijn. Het klopt inderdaad dat die codex er binnenkort zal zijn.

Ik wil ik er toch op wijzen dat in de campagne geen slachthuis wordt getoond, maar een bestaande slagerij waar de geleverde delen van de geslachte dieren verder versneden worden tot op consumentenniveau. Daarvan zijn er nog heel wat in Vlaanderen.

Het voorstel voor een nieuwe codex voor dierenwelzijn wordt momenteel in de schoot van de regering besproken.

De voorzitter: Mevrouw Almaci heeft het woord.

Meyrem Almaci (Groen): Minister, u hebt wel een heel summier antwoord gegeven en een heel eufemistisch antwoord. Ik dank u in ieder geval. Uiteraard moet je in een reclamecampagne passie tonen maar het is wel problematisch als we weten dat op dit moment 0,7 procent van alle varkens in Vlaanderen toegang heeft tot buitenruimte. 0,7 procent, dat zijn cijfers na de komma.

Ik heb aan u gevraagd, minister, of u een plan hebt en met welke ambitie. U zegt dat het nastrevenswaardig is en dat u dat wilt doen. Hoe gaat u dat doen? Welke strategie, welk ambitieniveau, welke timing? U kunt zeggen dat het niet voor iedereen is, maar voor wie is het dan wel? Als het niet weggelegd is voor alle bedrijven, voor wie dan wel? Ik stel de vraag omdat ik vast lid ben van de commissie voor Dierenwelzijn. U kunt toch niet om het advies van de Dienst Dierenwelzijn heen, specifiek over de intensieve veehouderij?

Ik deel uw mening dat een boer echt begaan is met zijn dieren. Net daarom moet je dat advies vastnemen en er als bevoegde minister voor Landbouw werk van maken. Ondanks de geleverde inspanning en de toegenomen aandacht kan en

moet dierenwelzijn in de intensieve landbouw beter. Heel vaak ontstaat er een debat over hoe we dierenwelzijn efficiënter kunnen aanpakken, maar daarover gaat het debat niet. Het advies van de dienst Dierenwelzijn gaat specifiek over de intensieve veeteelt. Dat wil niet zeggen dat er daarbuiten geen andere uitdagingen zijn – dat wil ik nog eens benadrukken zodat hier geen misverstand over bestaat – maar als 15 procent van de levendgeboren biggen de speenleeftijd van 28 dagen niet haalt, als 30 procent van de Vlaamse melkkoeien matig of ernstig mank loopt, als vier op de vijf vleeskippen voetzoolletsels hebben, als bijna alle varkens routinematig gecoupeerd worden hoewel dat via Europese regelgeving verboden is, als ondanks alle inspanningen slechts 0,7 procent van de varkens toegang heeft tot buitenruimte, dan gaat het niet over het feit dat het niet voor iedereen weggelegd is, minister. Dan gaat het over structurele vragen waar u als minister van Landbouw samen met de minister van Dierenwelzijn een antwoord op moet geven. Dus mijn vraag is heel expliciet: welke strategie is er om antwoorden te geven op die structurele zaken?

U verwijst naar het feit dat er een beenhouwer wordt getoond. Inderdaad, ik heb u expliciet gevraagd hoeveel slachtfaciliteiten er nog zijn bij beenhouwers. Ik krijg eigenlijk bij u hetzelfde antwoord als bij de minister van Dierenwelzijn: "Eigenlijk weten we het niet." Dat is wel een probleem, want we zien dat de druk op die grote slachthuizen stijgt en we zien dat ook de problematiek van de lange transportafstanden, waar heel veel boeren problemen mee hebben, toeneemt. We hebben hier nog geen tien dagen geleden een landbouwconferentie met Groen georganiseerd waar de boeren zegden dat ze liever die kleine mobiele slachthuizen hebben, dichterbij hen. Zij zien hun dieren ook niet graag die afstanden afleggen en zoveel afzien. Dus de vraag is of er een plan bestaat om daar werk van te maken? Dat is ook de vraag rond economische rendabiliteit, en dat kan niet op de schouders van die boeren zelf terecht komen natuurlijk. Dus: ja aan de korte keten maar korte keten betekent ook dat wat ik net zei. Kunt u daar misschien toch een beetje een inzicht in geven?

Ik ben het met u eens dat het niet weggelegd is voor alle bedrijven, maar op dit moment is het een zeer kleine fractie. En toch wordt dat beeld uitgestraald waardoor de burger het idee heeft dat dit de norm is. Dat is niet zo, dat is wel misleidend en daar zit wel een knelpunt.

Dus mijn expliciete vraag is een vraag naar die cijfers, omdat die er toch wel moeten kunnen zijn. Mijn frustratie als parlementslid is ook dat ik heel vaak cijfers opvraag en een antwoord krijg dat die er niet zijn, terwijl ik ze in een advies van de dienst Dierenwelzijn plots wel zie. Iemand moet toch weten hoeveel lokale slachtfaciliteiten er zijn, bij boerderijen, bij kleine landbouwbedrijven, bij beenhouwers. Tenzij er geen meer bestaan en het antwoord nul is, dat is dan ook duidelijk en dan moeten we streven naar iets anders, althans wat mij betreft en ook wat betreft een heel aantal boeren.

Ik weet dat u natuurlijk niet uit de biecht gaat praten over de codex tot hij afgeklopt is. We wachten al heel lang op het 'Beter Leven'-label, we wachten al heel lang op het dierenwelzijnslabel. Ik verwacht van u in ieder geval dat u met de adviezen uit het laatste advies van de dienst voor Dierenwelzijn rond de intensieve veeteelt heel actief aan de slag gaat. Dat is in het belang van de landbouw zelf en ik vraag aan u toch nog eens – het spijt me, voorzitter, dat ik wat omstandig ben – om mij duidelijk aan te geven welk traject u daarvoor gaat afleggen en binnen welke timing, zodat het niet gewoon bij vage woorden blijft. Als u het met mij eens bent dat we het beeld dat geschetst wordt dichterbij de realiteit willen brengen, dan is er echt wel wat werk. Dat werk ligt bij u, dus daar wil ik eigenlijk wel een engagement horen.

De voorzitter: De heer Sintobin heeft het woord.

Stefaan Sintobin (Vlaams Belang): Ik moet eerlijk zijn, ik betwijfel of er nog beenhouders zijn die slachten. Beenhouders versnijden maar ik denk niet dat er nog veel beenhouders zijn, mevrouw Almaci, die slachten. Trouwens, ik weet zelfs niet of het reglementair nog kan. Dat is één punt.

Ten tweede, wat het reclamebeeld betreft, geeft het inderdaad een zekere realiteit weer. Maar ik ken heel wat reclamebeelden die veel en veel verder afstaan van de realiteit dan het filmpje waarover u het hebt. Ik vind het jammer – u probeert dat mondeling wat anders te formuleren – maar als een buitenstaander uw vraag leest dan schetst u een totaalbeeld van een sector die door en door slecht is. Ik kan u verzekeren, ik zit al een tijdje in deze commissie Landbouw, ik heb waarschijnlijk meer landbouw- en varkensbedrijven bezocht dan u en ik zeg u dat varkensboeren de afgelopen jaren al heel, heel wat inspanningen gedaan hebben met betrekking tot dierenwelzijn. Trouwens, zij hebben er baat bij. Ze hebben baat bij dierenwelzijn. Want hoe meer dierenwelzijn, hoe beter de kwaliteit. Dat is ook een logisch gevolg ervan. Ik ga akkoord dat er cowboys tussen zitten, dat is in alle sectoren zo. Maar daar wordt dan wel gehandhaafd, collega Vandenhove, die worden aangepakt. Hier een beeld schetsen dat heel de sector slecht is, klopt niet.

We hebben het daarnet nog bij andere vragen gehad over de nieuwe stallen. Ik kan u varkensstallen tonen waar varkens wel degelijk goed gehuisvest zijn. Het is niet omdat ze niet buiten lopen dat ze slecht gehuisvest zijn. Ik weet dat er ook nog oudere stallen zijn die weg moeten, dat durf ik ook zeggen. Ik kan u meenemen naar bepaalde stallen waar de dieren perfect gehuisvest zijn.

Wat benchmarking inzake dierenwelzijn betreft, wil ik wel een benchmark doen met andere Europese landen over dierenwelzijn in de landbouwsector. Ik denk dat wij aan de top staan. Ik denk dat wij als Vlaanderen aan de top staan wat betreft dierenwelzijn in de landbouwsector. Vandaar vind ik het een beetje jammer dat hier opnieuw een aanval, tussen aanhalingstekens, wordt ingezet op een sector waarvan we daarnet gezegd hebben dat het een economische sector is en dat het alle kansen verdient.

De voorzitter: Mevrouw Joosen heeft het woord.

Sofie Joosen (N-VA): Ik wil graag beginnen met te zeggen dat de sector al erg heeft ingezet op dierenwelzijn. Ik denk dat dat een realiteit is. Ik denk dat iedereen het daarover eens is dat we daarover akkoord zijn. Maar ik denk dat we ook moeten erkennen dat er nog bijkomende inspanningen nodig zijn. Ik denk aan de biggencastratie, ik denk aan het transport, ik denk aan de huisvesting. Ik heb daar ook een aantal vragen over gesteld. Er is inderdaad ook het advies van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn voor die intensieve veeteelt. Ik denk dat we dat advies effectief moeten vastpakken.

We hebben een hoorzitting gehouden samen met de commissie voor Dierenwelzijn over het transport, een hoorzitting tussen de commissies Landbouw en Dierenwelzijn. Daar werd door een aantal sprekers aangegeven dat heel wat landbouwers moeilijkheden hebben met het vinden van goede slachtfaciliteiten en dat dat echt wel een probleem is op het terrein. Ik hoor u graag zeggen, minister, dat we gaan inzetten op de korte keten, en dat is natuurlijk heel positief, maar dan komt dat verhaal van die slachtmogelijkheden en die mobiele slachtunits daarbij kijken. Dan is mijn vraag welke mogelijkheden u daar ziet, welke struikelblokken en opportuniteiten zijn er? Is het überhaupt haalbaar in de praktijk? Wat kunt u daar als minister betekenen?

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Ik wil daar graag nog even bij aansluiten. De collega's weten dat ik al vaak vragen heb gesteld, ook over die slachtfaciliteiten. Ik ben

ook op het betrokken bedrijf indertijd op bezoek geweest. Ik heb daar moeten vaststellen dat het niet eenvoudig is om zo'n bedrijf draaiende te houden en om aan het ideaal vast te houden van hoe de landbouwer wil werken met varkens. Er is bijna geen ondersteuning maar er zijn wel veel juridische obstakels en moeilijkheden.

We hebben het ook al vaak gehad over de korte keten, wat collega Joosen ook aanhaalt. Ook Seppe moet met zijn vijf varkens heel ver rijden om die geslacht te krijgen. Ik denk dat dat echt een aandachtspunt blijft. Willen we die korte keten, willen we mensen die op die manier willen werken, willen we die mensen ondersteunen, dan moeten we ook echt op het terrein initiatief nemen en de facto ondersteunen met middelen. We moeten vooral ook faciliteiten uitbouwen die hen helpen om hun korteketenverhaal waar te maken. Dus sluit ik me helemaal aan bij de vraag van collega Joosen over wat u daaraan gaat doen.

Bart Dochy (cd&v): Minister, mag ik misschien vragen of het de bedoeling is dat wij over de inhoud van reclameboodschappen bij u zitten, waarschijnlijk ook samen met de minister van Economie? Mijn vrouw had klachten over het feit dat ze op tv had gezien dat een bepaald wasproduct mijn hemd compleet wit zou wassen na mijn vuile tussenkomst, bij wijze van spreken.

Minister Jo Brouns: Dat lag meer aan u, denk ik.

Bart Dochy (cd&v): Dat was niet oké, dus ja, hoe is dat mogelijk? Ze geven aan dat het eigenlijk perfect wit zal zijn en dat was dus niet zo, dat was dus niet het geval. Evenzo met het product ça-va-seul. Dat staat al weken naast die zetel maar het gaat helemaal niet vanzelf. Ik bedoel maar, minister, is dat hier dat we daarvoor terecht kunnen? Graag niet. *(Gelach. Opmerkingen van Stefaan Sintobin)*

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Meestal antwoordt de voorzitter in mijn plaats maar het was een beetje naast de kwestie nu.

Collega's, in alle ernst denk ik dat wij wel degelijk het landbouwbeleid in die richting ondersteunen, bijvoorbeeld met de VLIF-steun (Vlaams Landbouwinvesteringsfonds). Ondernemerschap is natuurlijk iets wat vrij is en vrij moet blijven, maar zeggen dat we niet steunen is niet correct. Als we 40 tot 50 procent middelen geven, collega Steenwegen, in het kader van die verbeteringsprojecten, dan is dat natuurlijk niet min. 40 en 50 procent voor de jonge landbouwer in die verbreding, in die richting, is toch wel een positief signaal.

Ik denk dat niemand ontkent dat we voorloper zijn wat betreft dierenwelzijn. De stallen waar het niet oké is zijn de grote uitzonderingen, echt waar. Ik heb zeer veel varkenshouders bezocht en dat is echt een voorbeeld in de wereld. Collega's, onze stallen zijn state of the art. Dat zijn de meest performante stallen. Recent hebben we een varkenshouder bezocht waarbij de doodligging 0 procent is. De vloer gaat omhoog. Wij zijn daar zo innovatief. Uiteraard kan het altijd beter en moet het naar 0 procent, ik weet dat, maar we moeten toch ook eens durven trots en fier te zijn op de kwaliteit die wij hier in Vlaanderen op dat vlak al bieden. Wij zijn op dat vlak heel streng voor onszelf, dat mag en dat moet nog altijd beter, maar we moeten ook durven zeggen dat we eigenlijk een toonbeeld zijn, een toonbeeld op dat vlak in de wereld. Die buitenloop is een onderdeel van de verbetering van het dierenwelzijn, maar zeker niet het enige. Ik verwijs als voorbeeld naar die stalvloer.

Wat de slachtfaciliteiten betreft, is dat wat in het filmpje getoond wordt geen slachtfaciliteit, dat was een slagerij. Het is ook geen evidentie. Samen met collega Weyts kijken we bijvoorbeeld naar die mobiele units, die mobiele slachtfaciliteiten,

maar dat is niet evident. Laten we daar eerlijk in zijn, dat is een hele uitdaging. Er is vandaag een proefproject dat we ondersteunen om te kijken in welke mate dat soelaas kan bieden. Ik moet ook eerlijk toegeven dat als je met die landbouwers spreekt, ze zeggen dat ze het niet zien zitten om dat permanent te filmen. Dat is ook geen evidentie, plus al de regels die daarbij komen kijken.

Het is ook daar weer dat evenwicht zoeken. Wij verwachten dat ze die slachtfaciliteiten gaan organiseren, Maar daar ligt dan zo een last op dat er heel veel zijn die die daarvoor passen. Dus dat zijn ook daar weer evenwichten. Het zijn dan de grote slachthuizen die wel alles kunnen doen op het vlak van dierenwelzijn, wat daarvoor nodig is. Dit alles maakt dat het geen evidentie is om die slachtfaciliteiten op kleine schaal te organiseren.

De voorzitter: Mevrouw Almaci heeft het woord.

Meyrem Almaci (Groen): Voorzitter, uw bezorgdheid voor uw echtgenote en de was siert u, maar als u klachten hebt rond reclame, dan kunt u terecht bij de Vlaamse Regulator voor de Media. Zij treden op als commissievoorzitter voor de commissie Media.

Maar dit ging natuurlijk over VLAM, waar de Vlaamse overheid ook geld aan geeft. Dat heeft dus een heel duidelijke insteek: wij betalen mee aan VLAM. Als VLAM een beeld neerzet dat in de realiteit een cijfer na de komma is, dan denk je dat óf u als minister uw werk gaat doen om te zorgen dat die cijfers kloppen, óf dat VLAM iets realistischer beelden gebruikt in zijn communicatie, óf dat we stoppen met VLAM te steunen. Van drie dingen één. Dat is, denk ik, de evidentie zelve.

Ik begin mij wel een beetje te ergeren dat elke keer als je legitieme vragen stelt, in dit geval op basis van een toch wel snoeihard advies van de dienst voor Dierenwelzijn, plots mijn engagement richting de landbouw in vraag wordt gesteld. Ik wil me daar zeer expliciet tegen afzetten. Dit helpt de landbouw niet, dit helpt de landbouw niet. Evenmin door te zeggen dat we een voorbeeld zijn, enzovoort. Neem dat advies, dat is maar een paar pagina's lang. Het routinematig couperen van varkensstaarten, wat Europees verboden is, staat daar gewoon zwart op wit in. Dan verwacht ik dat u aan de slag gaat om met die boeren te praten en te bekijken hoe we hier een einde aan kunnen maken. Welk traject gaan we lopen? Ik heb daarnet een aantal voorbeelden gegeven. Het heeft geen zin om dan te gaan downsizen.

Collega Sintobin, spreek gerust eens met uw collega die bekommerd is voor dierenwelzijn, mevrouw Sterckx, want zij staat op de barricades voor dierenwelzijn, ook in de intensieve veehouderij. U hoeft niet met mij het debat aan te gaan, u mag dat gerust in uw eigen fractie doen, zij leest die adviezen ook. Het is zeer aan te raden, ook voor uzelf. Als u dat niet doet, komt u in een steeds grotere polarisering terecht. Ik zit hier omdat ik die polarisering wil vermijden. Dus ik pik het ook niet dat die polarisering vanuit een aantal collega's wordt gebruikt als een soort goedkoop, populistisch argument om ten gronde niet te antwoorden op de vragen. Dat is er gebeurd, er is ten gronde niet geantwoord op de vragen.

Ik wil u even voorlezen wat er op de website van het Vlaams Infocentrum Land- en Tuinbouw (VILT) staat naar aanleiding van dat advies. Ik had gehoopt dat u dat gelezen had, en ik had gehoopt dat u daar zelf naar zou verwijzen. Daar wordt verwezen naar 'one welfare', "een concept waarbij dierenwelzijn afhangt van en samenhangt met het welzijn van de mens en een duurzame leefomgeving en deze beide ook beïnvloedt. De Raad voor Dierenwelzijn is er zich van bewust dat deze problematiek een gedeelde verantwoordelijkheid kent, waarbij niet alleen de keten van de veehouderij – veehouders, veevoederfirma's vermeerderingsbedrijven –

maar ook de overheid, de slachthuizen, de retailers en de consument zelf hun verantwoordelijkheid moeten nemen.” Dat advies wordt afgesloten met een vraag naar een integraal stimulerend beleid.

Ik ben hier vandaag gekomen met een vraag naar een integraal stimulerend beleid. Ik moet vaststellen dat dat er niet is en dat ik ook geen duidelijk traject daarnaartoe heb gekregen. Ik vind dat ongelooflijk spijtig, want wij kunnen geld blijven geven aan VLAM, we kunnen geld blijven geven aan de Raad voor Dierenwelzijn voor adviezen en we kunnen vast blijven stellen dat het haaks op elkaar staat. Of u kunt samenwerken met uw collega van Dierenwelzijn en iets doen aan de vastgestelde mistoestanden in plaats van in een polariserend debat te belanden met iedereen die kritische vragen stelt, want dat is in het nadeel van de boer en van de dieren. We moeten het pad verlaten om elke keer die oppositie te zoeken.

Ik sluit af, minister, met de vraag om werk te maken van dat traject van ‘one welfare’ dat op de website van VILT vermeld wordt en in het advies van de Raad voor Dierenwelzijn staat. Neem die cijfers ter harte. Als we geloven in Vlaanderen als state of the art – dat is stilaan het stopwoordje van deze regering, uw collega Demir heeft het ook gebruikt in het kader van het Vlaams Culinaire Centrum –, maak dan ook werk van het uitvoeren van de adviezen zoals ze opgeschreven staan, in plaats van elke keer met algemene antwoorden te komen. Ik verwacht een traject, en ik niet alleen, ik denk ook heel veel landbouwers.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld. Iets zegt mij dat dit nog wordt vervolgd.

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over voedselverspilling in Vlaanderen – 3083 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Voorzitter, collega’s, minister, ik heb er in het verleden al vragen over gesteld naar aanleiding van een rapport van het Rekenhof. Vorige week werden de nieuwste cijfers van de meting van het Vlaamse voedselverlies gepubliceerd. Daaruit blijkt dat Vlaanderen in 2020 bijna 900.000 ton eetbaar voedsel verspilde, voldoende om ruim 800.000 mensen een jaar lang mee te voeden. Hiermee bengelt België, dus ook Vlaanderen, onderaan de Europese ladder, enkel Cyprus doet slechter.

Een aantal milieuorganisaties, onder andere Bond Beter Leefmilieu (BBL) en FoodWIN, trekken aan de alarmbel: “Vlaanderen moet dringend preventie centraal zetten om een antwoord te bieden op de gigantische problematiek van voedselverspilling.” Ik verwijs naar het rapport van het Rekenhof waarbij wordt aangegeven dat Vlaanderen voedselverlies amper bestrijdt. Op papier – zoals zo vaak – volgt Vlaanderen de internationale doelstellingen en wil het voedselverlies tussen 2015 en 2025 met 30 procent verminderen. Volgens de nieuwe cijfers daalde het voedselverlies tussen 2015 en 2020 met slechts 2 procent, een schril contrast met de 30 procent die wordt nagestreefd tegen 2025. In de praktijk wordt bovendien voornamelijk ingezet op valorisatie: het gebruiken van etensresten voor veevoer, om energie op te wekken of te composteren.

Opvallend in de hele monitor is de rol van de voedingsindustrie en de landbouwsector. Bond Beter Leefmilieu vraagt zich hardop af waar het beleid blijft dat landbouwers integraal ondersteunt om voedselverdeling tegen te gaan. Ze verwijzen

onder meer naar het gebrek aan voldoende personeel, budget en focus in het beleid. Ze vragen verplichte voedselverliesplannen voor de verschillende spelers in de voedselketen.

Minister, hoe staat u tegenover de metingen die aansluiten bij het rapport van het Rekenhof van enkele jaren geleden?

Welke concrete maatregelen zult u nemen om in de toekomst voedselverspilling tegen te gaan? Zat u hierover al samen met de landbouwsector? Zo ja, wat was het resultaat?

Bond Beter Leefmilieu vraagt onder andere meer personeel, budget en focus om voedselverspilling tegen te gaan. Hoe reageert u hierop?

Hoe staat u tegenover verplichte voedselverliesplannen voor de verschillende spelers in de voedselketen, waaronder ook de voedingsindustrie, de supermarkten en de landbouwsector? U bent bevoegd voor Landbouw, maar de twee andere sectoren die ik opsom, vallen eigenlijk onder Economie. Omdat de voorzitter net een vraag heeft gesteld die aansluit bij de bevoegdheid Economie, ben ik ook zo vrij om dat nu te doen.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Uit vorige metingen kennen we al de grootteordes van deze problematiek. In 2015 lag het voedselverlies iets hoger, maar in dezelfde grootteorde. Het is net vanwege dergelijke cijfers en de sensibilisering errond dat we een actieplan hebben lopen.

Maar het is belangrijk om niet enkel naar de absolute hoeveelheden te kijken. We zien een kleine daling van het voedselverlies ondanks een zeer turbulente periode, corona. We zien stappen vooruit op het vlak van schenken, selectieve inzameling en valorisatie. Ook op het vlak van monitoring worden er verbeteringen doorgevoerd. De resultaten geven minstens aan dat er vooruitgang wordt geboekt. Het is aan alle betrokkenen om de geleverde inspanningen voort te zetten en een versnelling hoger te schakelen om het streefdoel van 30 procent te behalen.

In het kader van het actieplan voedselverlies 2021-2025 is de landbouwsector al vertegenwoordigd in het platform voedselverlies.

In het actieplan zijn er acties vanuit de landbouw in uitvoering, bijvoorbeeld projecten rond samenwerking in de productketens groenten en fruit, aardappelen, vlees en zuivel, om voedselverlies te verminderen of hoogwaardiger te valoriseren, en ook een sectorspecifiek programma in de tuinbouw.

Vanuit het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF) dragen we bij aan het verminderen van voedselverlies in Vlaanderen. De VLIF-steun voor investeringen voor duurzame verwerking en afzet van landbouwproducten blijft ook in het nieuwe gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) focussen op 'afval, restfracties of reststromen ten gevolge van de aanvoer, de eerste fase van de verwerking of de afzet van de landbouwproducten te beperken of te valoriseren'.

Wat nog niet vermeld wordt in het laatste actieplan, is de EIP-maatregel (European innovation partnership) die nu in het GLB ook een samenwerkingsluik krijgt. Ook hier zijn er bijkomende kansen om landbouwers samen met andere ketenpartners projecten op te laten zetten in het kader van valorisatie van reststromen. Dit kan dan resulteren in een nieuw verdienmodel door nieuwe waardeketens op te zetten.

Het opzetten van biomassahubs waar voedselreststromen uit tuinbouw verzameld en verwerkt kunnen worden voor food, feed of biomaterialen, is een beloftevolle

optie om op grote schaal reststromen te kunnen verwerken en tegemoet te komen aan knelpunten als logistiek, verwerking en rentabiliteit. Bestaande logistieke verzamelaars zoals de veilingen kunnen hiermee een bijkomend circulair verdienmodel ontwikkelen voor hun telers.

In het kader van het Europese ZeroW-project wordt in Vlaanderen, met het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) als trekker, alvast ingezet op het ontwikkelen en uittesten van een mobiele verwerkingsunit die een zeer divers palet aan groente- en fruitoverschotten kan omzetten in langer houdbare sappen, smoothies en puree. Vanuit de gemeenschappelijke marktordening (GMO) Groenten en Fruit bekijken we hoe we de ontwikkeling van circulaire biomassahubs maximaal kunnen faciliteren en stimuleren.

Onze focus ligt op de uitvoering van het huidig actieplan voedselverlies in alle schakels in de keten, waarbij prioriteit ligt op preventie en valorisatie van voedselreststromen. Alle schakels in de keten moeten hun bijdrage leveren. Samen zetten ze de schouders onder het actieplan voedselverlies als de kostwinners. Via onderzoeks- en innovatieprojecten is er de mogelijkheid om extra personeel in te zetten.

Vlaanderen heeft een verplichting ingevoerd voor selectieve inzameling van keukenafval en etensresten voor alle bedrijven vanaf 1 januari 2024. In de voedingsindustrie en de supermarkten geldt de verplichting al sinds 2021. Op dit vlak doet Vlaanderen het veel beter dan de andere Europese landen, waar de verplichting voor selectieve inzameling pas vanaf 2024 voorzien is, omdat het dan Europees verplicht wordt.

Via onder meer kostwinners.be wordt volop ingezet om via voorbeeldprojecten in elke schakel in de keten iedereen te inspireren om ook actie te ondernemen rond preventie van voedselverlies.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Dank u wel, minister, voor uw antwoord. Het is natuurlijk een vrij algemeen antwoord. Ik denk dat u alle maatregelen die u nu opsomt, ook geantwoord hebt toen ik die vraag gesteld heb naar aanleiding van de studie van het Rekenhof. Maar je kunt natuurlijk niet ontkennen dat de cijfers archislecht blijven, dus dat er zeker en vast geen vooruitgang is. Het is natuurlijk goed dat men al die maatregelen blijft nemen, maar ik herhaal het: het is onvoldoende. Er zal meer moeten gebeuren.

Ik begrijp ook dat u zeer sterk inzet op die sensibilisering. Dat is uiteraard nodig. Maar dat is niet voldoende. Corona is in dezen geen argument. Ik denk dat heel veel mensen miserie hebben gehad tijdens corona. Dat zou juist een argument geweest moeten zijn om te verklaren dat de voedselverspilling zou afnemen, zodanig dat een aantal producten eerder naar de bevolking toe zouden gaan, zeker naar de groepen die het nodig hebben, dus de meest kwetsbare groepen.

Het laatste wat ik nog wil zeggen: ik heb in mijn laatste vraag heel duidelijk het voorstel gedaan voor verplichte voedselverliesplannen. Ik stel andermaal vast dat het in Vlaanderen in het algemeen, en in de landbouwsector in het bijzonder, blijkbaar zeer moeilijk is, om niet te zeggen 'not done', om ook maar enige verplichting op te leggen, zelfs al zijn dat kleine verplichtingen, die in dezen niet de burger raken, maar wel de ondernemers en de landbouwers een stuk, maar die zeker en vast ook bijdragen tot het positieve in een andere sector, zijnde het eventueel gebruik van deze voedselverspilling voor bepaalde kansarme categorieën.

Ik ben, laat ons zeggen, technisch tevreden met uw antwoord, maar politiek zeker en vast niet. Met deze aanpak zullen de cijfers slecht blijven, en zullen we voorlaatste blijven in Europa, en misschien ooit naar de laatste plaats sukkelen, na Cyprus.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Dank u wel, collega Vandenhove, voor de vraag. Ik heb een gelijkaardige vraag gesteld, vorige week, aan minister Demir. Ik moet zeggen dat ik ook erg ontgoocheld was door haar antwoord. Het was een lange lijst van allerlei dingen die gebeuren, maar je kunt natuurlijk niet om de cijfers heen. Dat is ook wat collega Vandenhove stelt. Als je een doelstelling stelt tegen 2030 van min 30 procent, en je zit op min 2 procent in 2023, en je krijgt dan het antwoord dat we goed bezig zijn ... Sorry, maar, de vraag is dan in hoeverre men in staat is om zijn beleid te evalueren, en bij te sturen waar nodig, zodanig dat men de doelstellingen toch min of meer in ogenschouw neemt.

Ik denk dat we het wel allemaal eens zijn dat we aan die voedselverspilling moeten werken. Het is echt een ethische kwestie. Er zijn heel veel mensen die te weinig hebben, en wij verspillen enorm veel voedsel: 900.000 ton. Kun je je voorstellen wat dat is, 900.000 ton? Ik vind dat echt een ethische vraag. Ik dring er toch nog op aan, minister, om te kijken of er niet meer kan gebeuren. Inderdaad, het Rekenhof heeft toen gezegd dat het een mooi plan is, maar dat er geen middelen tegenover staan. Dat zou niet uitgevoerd geraken. Er zou niets gebeuren op het terrein, of veel te weinig. De vaststelling is vandaag dat dat de realiteit is geworden. Ik hou dus toch een pleidooi om een tandje bij te steken.

Ik heb minister Demir de vraag gesteld of ze vasthoudt aan de doelstelling. Ik stel dezelfde vraag aan u: houdt u vast aan de doelstelling van min 30 procent, ondanks het feit dat vandaag maar min 2 procent gerealiseerd is?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: We zullen hier de realiteit niet ontkennen, ook al zijn het cijfers van een tijd terug. Maar we mogen die ambitie niet loslaten. Dus wij houden inderdaad vast aan die doelstelling. Je moet ook de kans geven om het beleid dat daarrond is uitgezet, effect te laten sorteren. Ik denk dat het een niet-aflatende inspanning zal moeten zijn. De overschotten zijn inderdaad te groot. Dat is ook weer een collectieve verantwoordelijkheid, waarin we dus ook de burger maximaal mee moeten hebben.

Om daar wat meer aandacht aan te geven, denk ik dat verwezen kan worden naar alles wat het Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing (VLAM) daarrond doet. Die nemen dat ook op zich. Ze spenderen via 'Lekker van bij ons' (LVBO) ook aandacht aan het tegengaan van die verspilling. Ze doen heel wat acties: communicatie over het tegengaan van voedselverspilling maakt deel uit van het DNA van LVBO. VLAM schuift het thema naar voren via haar kanalen, nieuwsbrief en sociale media, het zet heel wat energie, tijd en geld in om maandelijks één à twee thema's naar voren te schuiven die helemaal in de context van dat voedselverlies passen. Dan gaat het over thema's zoals restjes fruit verwerken. Lekker van bij ons heeft een themapagina waar specifiek naar de bewarende diepvriestips wordt verwezen. Er is de campagne 'Helden van onze velden'. Overal, in heel wat van die boodschappen, wordt specifiek de nodige aandacht gevestigd op dat deel van het tegengaan van voedselverlies en -verspilling.

Er zijn nog twee sectorcases waarnaar verwezen kan worden. Vanuit de vleessector, heel specifiek, zet men in op 'no waste'-koken met varkensvlees. We hebben het er daarstraks nog over gehad, over ons vijfde kwartier. Het ging onder andere over het herwaarderen van minder bekende deelstukken, zoals de neus en de oren

koken met restjes, en info over de 'no waste'-werking. Er is ook alles rond bio. Via hun kanalen bracht men ook thema's rond circulaire landbouw en het tegengaan van voedselverlies in de landbouw onder de aandacht.

Er is dus een niet-aflatende inspanning nodig. Ik geloof wel in 'stick to your plan'. Je hebt een aantal plannen. Dat het meer en sneller mag, en misschien geëvalueerd moet worden, daar ben ik mee akkoord, maar we moeten ook niet ontkennen dat het een weg is die een gedeelde verantwoordelijkheid is in heel de keten, die we dus samen moeten nemen, en waar wij dus mee onze schouders onder zullen zetten, en waarrond wij onze verantwoordelijkheid niet willen ontlopen.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Dank u wel voor de antwoorden, minister. Ik zal niet herhalen wat daarnet mijn beschouwing was. Die blijft dezelfde. Ik denk dat er echt stappen vooruit gezet moeten worden, en dat er meer inspanningen moeten gebeuren door de Vlaamse Regering in het algemeen en u in het bijzonder, om die cijfers toch een beetje binnen het gemiddelde van Europa te krijgen, in plaats van op die voorlaatste plaats.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Ludwig Vandenhove aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de hoeveelheid nitraat in Vlaamse bodems – 3084 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Collega's, minister, het is een vraag die opnieuw op de grens ligt tussen Landbouw en uw collega van Leefmilieu, maar ik had toch graag uw idee daarover gehad.

Uit meer dan dertigduizend bodemstalen die werden genomen tussen 1 oktober en 15 november 2022 bij meer dan 11.000 Vlaamse landbouwers, blijkt dat er na de oogst nog te veel nitraat achterblijft in de bodem. Dat staat in het nitraatresidurapport 2022 van de Vlaamse Landmaatschappij (VLM). Hoe groter het nitraatresidu, hoe meer nitraat kan uitspoelen naar grond- en oppervlaktewater, met slechte waterkwaliteit tot gevolg.

Uit de analyse van de metingen blijkt dat er op Vlaamse landbouwpercelen gemiddeld 73 kilo nitraat per hectare achterblijft. Concreet betekent dit dat 68 procent van de perceelsevaluaties en 53 procent van de bedrijfsevaluaties gunstig waren. Dat is dus een goede zaak. Omdat door de droogte maar iets meer dan de helft van de bodemstalen tot een diepte van 90 centimeter werd genomen, werd een correctie uitgevoerd in de resultaten, naar 94 kilo nitraat per hectare. Conclusie van de VLM: ook in 2022 zat er nog te veel nitraat in Vlaamse bodems.

Vandaar mijn vragen, minister.

Hoe staat u tegenover, of hoe evalueert u de resultaten van het onderzoek van de VLM?

Hoe wilt u als minister van landbouw in de toekomst zorgen dat er na de oogst minder nitraat achterblijft in de Vlaamse landbouwgronden? Is er in het kader van dit onderzoek van de VLM al overleg geweest met de landbouwsector? Zo ja, wat was het resultaat van dat overleg? Zo neen, is er overleg gepland?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Collega, het meten van de nitraatresidu's blijft een belangrijk controle-instrument binnen het mestbeleid. Het is jammer dat, ondanks de inspanningen van onze landbouwers, de resultaten nog niet de gewenste zijn. Ik denk dat het duidelijk is dat er heel veel inspanningen gebeuren op het terrein. Bepaalde teelten – gras en bieten – deden het in 2022 opnieuw goed, maar voor groenten, maïs en aardappelen waren de resultaten minder goed dan vorig jaar. Ook de wintergranen scoorden minder goed dan verwacht, wat te wijten kan zijn aan het feit dat de vanggewassen pas laat ingezaaid konden worden, waardoor deze de bodemstikstof minder konden opnemen.

Het nitraatresidu is afhankelijk van de teelt, de bemesting, de weersomstandigheden, het organische stofgehalte van de bodem, enzovoort. Wanneer de landbouwer bemest volgens het principe van de 4 J's – juiste tijdstip, juiste dosis, juiste techniek, juiste mestsoort – valt het toch soms voor dat het nitraatresidu de drempel overschrijdt omdat het bijvoorbeeld te droog was, of omdat de landbouwer op een bepaald perceel werkt aan het verhogen van het koolstofgehalte. Dat om aan te geven dat de landbouwer niet altijd alles zelf in handen heeft om daarop te kunnen sturen.

Het is belangrijk dat in de toekomst verder onderzocht wordt hoe deze factoren zich verhouden ten opzichte van elkaar, zodat hier rekening mee gehouden kan worden. Zo werd in het akkoord over MAP 7 (mestactieplan) tussen de landbouworganisaties en de milieu- en natuurorganisaties opgenomen dat de link tussen bodemorganische stof en de opbouw van koolstof in de bodem, en de nitraathuishouding in de bodem beter in kaart gebracht moet worden.

Er wordt op dit moment heel intensief overlegd over MAP 7. Om de twee weken komt het opvolgingsorgaan MAP 7 samen om te werken aan dat MAP 7, om een effectief haalbaar traject te bieden. In het opvolgingsorgaan MAP 7 zetelen zowel de landbouworganisaties, de milieu- en natuurorganisaties en de verschillende overheden: de VLM, de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM), het Departement Landbouw en Visserij. Tijdens deze vergaderingen wordt gewerkt aan het concretiseren van het akkoord dat de landbouw- en de natuurorganisaties in april 2023 hebben bereikt over het zevende mestactieplan.

De vele maatregelen in dit akkoord moeten leiden tot een verlaging van de nitraatresidu's en een verbetering van de waterkwaliteit in Vlaanderen. Landbouwers zullen onder andere uniforme, bemestingsvrije bufferstroken moeten aanleggen, werken met verminderde bemestingsnormen in gebieden waar de waterkwaliteit niet in lijn is met de nitraatrichtlijn, duurzame bemestingspraktijken toepassen, enzovoort. Het begeleiden van landbouwers om te bemesten volgens de 6 J's – dat zijn de 4 J's zoals eerder aangehaald, aangevuld met 'juiste plaats' en de 'juiste teeltrotatie' – is ook een belangrijk onderdeel van het akkoord.

De voorzitter: De heer Vandenhove heeft het woord.

Ludwig Vandenhove (Vooruit): Dank u wel, minister, voor uw antwoord. U hebt duidelijk aangegeven dat het opgevolgd wordt, ook vanuit de landbouwsector. Ik denk dat het belangrijk is. De cijfers verbeteren effectief, en het is goed dat ze permanent gemonitord worden. Ik zou toch wel aandringen dat we er extra aandacht aan besteden. De cijfers zijn wat ze zijn. We kunnen niet ontkennen dat de toestand nog altijd niet is wat hij zou moeten zijn.

De voorzitter: De minister heeft geen aanvullingen meer, en de heer Vandenhove geen slotbeschouwing.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Arnout Coel aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de geplande versoepeling van de wetgeving over genetisch gemodificeerde organismen door de Europese Commissie – 3235 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Het is een thema waar ik al een paar keer een vraag over heb gesteld en waar beweging in lijkt te komen. In 2018 besliste het Europees Hof van Justitie dat nieuwe genbewerkingstechnieken zoals CRISPR/Cas9 (Clustered Regularly Interspaced Short Palindromic Repeats) thuishoren onder de strenge Europese regelgeving voor genetisch gemodificeerde organismen.

Nochtans onderscheidt CRISPR/Cas9 zich van de traditionele ggo-technieken omdat de veredeling veel preciezer gebeurt en er geen vreemd genetisch materiaal in het DNA van de plant wordt ingebracht, maar er een stukje uit het eigen DNA geknipt wordt.

In het kader van het halen van de doelstellingen van de 'Green Deal' en de 'Farm-To-Fork'-strategie, kan deze genbewerkingstechniek een belangrijk hulpmiddel zijn, omdat het planten potentieel voedzamer maakt, resistenter tegen droogtes, enzovoort. En ook in het streven naar minder gewasbeschermingsmiddelen kan grotere resistentie tegen ziektes en insectenplagen helpen.

Ook de Europese Commissie lijkt dat te beseffen en werkt momenteel aan een nieuw wetgevend initiatief, om het gebruik van de nieuwe genbewerkingstechnieken te vereenvoudigen. Zo zouden de huidige regels niet meer van toepassing zijn indien de resulterende soort ook kon ontstaan door natuurlijke selectie of kruiskweek, en zou de techniek in een aparte categorie van planten 'gekweekt met nieuwe technieken' ondergebracht worden, waardoor lidstaten planten van dat bepaald type niet mogen verbieden of de verkoop ervan beperken.

Hebt u kennisgenomen van het voornemen van de Europese Commissie omtrent de versoepeling van de ggo-wetgeving? Hoe evalueert u dit voorstel? Is er al een formeel standpunt van de Vlaamse Regering in dit dossier? Ligt dit in lijn met de voorstellen die de Europese Commissie op tafel legt? Hoe staan de andere deelstaten in dit land ten aanzien van het voorstel? Welke initiatieven zult u nemen om met het federale niveau en de deelstaten tot een gedragen intra-Belgisch standpunt te komen, met het oog op de Europese onderhandelingen in de Raad?

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Er werd het voorbije jaar een heel traject afgelegd door de commissie ter voorbereiding van dit wetgevingsvoorstel met uitgebreide bevestigingen bij stakeholders, waaronder ook de lidstaten. Ik ben dus op de hoogte van het voornemen van de commissie om de huidige regelgeving te actualiseren.

Volgens een voorlopige planning wordt het wetgevend voorstel van de Commissie publiek gemaakt op 5 juli, vandaag dus, en op de Raad Agrifish van 25 juli voorgesteld aan de ministers. Ik wacht dit geduldig af en zal het voorstel met open blik evalueren samen met mijn collega's.

Dit dossier is door het zopas aangetreden Spaans voorzitterschap met hoge prioriteit aangestipt. Dit betekent dat ze een hoge frequentie van Raadswerkgroepen voorzien om de tekstvoorstellen in detail te kunnen bespreken met de technische

experten van de verschillende lidstaten. Hoe vlot deze discussies zullen verlopen, zal de komende maanden duidelijker worden.

De Vlaamse Regering heeft momenteel nog geen formeel standpunt met betrekking tot dit dossier ingenomen omdat we de inhoud ervan nog niet in detail kennen. De Vlaamse bevoegde kabinetten, Landbouw, Economie en Wetenschapsbeleid en Omgeving, houden samen de activiteiten rond dit dossier wel goed in het oog, om snel aan de slag te kunnen gaan. Zodra het voorstel er is, zal via een dossierteam binnen het Strategisch Overlegorgaan Internationale Aangelegenheden (SOIA) met alle aanbelangende Vlaamse beleidsdomeinen overleg gepleegd worden om een gemotiveerd en gedragen standpunt te kunnen bepalen voor Vlaanderen.

Wat betreft het standpunt van de andere deelstaten, kijk ik samen met u uit naar hun evaluatie van het dossier wanneer het zover is.

De politieke verantwoordelijkheid voor het dossier New Genomic Techniques (NGTs) betreft een federale bevoegdheid. De federale piloot startte recent inhoudelijke discussies rond dit NGTs-dossier in de werkgroep 'GMO General Debate' binnen het CCIM-netwerk (Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid) voor Belgische coördinatie. De standpunten die geformuleerd zullen worden in het SOIA-dossierteam worden naar het federale niveau gecommuniceerd voor overleg in het CCIM-netwerk. Dat overleg heeft als doel een gemeenschappelijk intra-Belgisch standpunt te ontwikkelen in deze materie. Het standpunt wordt vervolgens meegenomen naar de onderhandelingen in de Raad.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Bedankt, minister. U praatte zeer snel voor uw doen, dus ik zal het nog eens rustig nalezen. Ik begrijp dat de vraag nog een tikkeltje te vroeg komt doordat het vandaag wordt gepubliceerd en op 25 juli in beraad wordt toegelicht en dat vervolgens het standpunt bepaald zal worden. Ik heb niet echt concrete bijvragen. Ik denk alleen dat de techniek en de versoepelingen rond de regelgeving veel kansen biedt voor Vlaanderen, zeker met onze biotechnologische onderzoeksinstellingen, die op dat vlak toch heel wat expertise hebben uitgebouwd. Als we dan ook binnen Europa op een goede manier kunnen inzetten om in de landbouw een aantal uitdagingen aan te pakken, dan denk ik dat dat zowel economisch, ecologisch als voor het milieu heel wat kansen biedt. Dus ik volg het dossier met de nodige aandacht verder op.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Ik denk dat het een werkinstrument is dat we landbouwers kunnen bieden in het verder verduurzamen, en dat we in die zin maximaal gaan ondersteunen. En ik zal opnieuw wat langzamer praten.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Chris Steenwegen aan Jo Brouns, Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw, over de resultaten van het onderzoek 'Hoe kijkt de Vlaming naar landbouw?' – 3253 (2022-2023)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Ik ben blij dat ik de laatste vraag van dit parlementair jaar mag stellen. Ik denk dat het ook een belangrijke vraag is, omdat er veel over landbouw wordt gesproken en er veel aandacht voor is. Het is goed dat er elk

jaar een bevraging gebeurt naar hoe de Vlaming kijkt naar de landbouw en de landbouwer. Men kijkt niet alleen terug naar het verleden, maar werpt ook een blik op de toekomst. Daarnaast wordt ook gepeild naar de mening van de Vlaming over actuele thema's, zoals stikstof – wat niemand zal verbazen –, schaalvergroting en productie van groene energie. Dat alles wordt gekoppeld aan consumentengedrag en socio-demografische gegevens als leeftijd, opleiding, woonplaats, enzovoort. Dit is een zeer interessante bevraging, vooral omdat ze sinds 1997 loopt. In die zin krijg je niet alleen het resultaat van een moment, maar zie je ook trends en hoe die cijfers evolueren.

Gisteren werden die resultaten voorgesteld en ik was daar aanwezig. U hebt daar een videoboodschap gebracht. U was al een tijdje op de hoogte van de resultaten. Mijn algemene vraag is gewoon hoe u de resultaten van die bevraging interpreteert.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Het is fijn om met zo'n belangrijke vraag het werkjaar van deze commissie af te ronden. Om te beginnen met een positieve noot: de waardering voor de landbouw is sinds de start van de bevraging in 2002 nog nooit zo positief en groot geweest. Dat is een hart onder de riem voor onze landbouwers. Want ik heb al heel vaak verwezen, en zal het waarschijnlijk nog doen, naar het moment waarop ik minister werd en ik op een boerderij mocht afstappen, om het te hebben over mentaal welzijn. Toen was die waardering een heel belangrijk element. En als je dat vandaag tot uiting ziet komen in de bevraging, dan stemt dat tevreden.

Tussen 2012 en 2017 was er een dip in de waardering, maar dat heeft zich in 2022 dus goed hersteld. De grote sociologische analyse hebben we hier niet bij de hand, maar ik denk aan een aantal elementen die een rol kunnen spelen. Ten tijde van corona hebben we de boerderij meer ontdekt en heeft het lokaal kopen bij de boer een zekere opmars gekend. In de voedselstrategie is die relatie tussen boer en burger een belangrijke pijler waar we nog veel meer op moeten inzetten. Dat lokaal geproduceerd voedsel is het meest kwalitatieve en duurzame voedsel. De burger moet dan niet alleen de waardering voor dat werk, maar ook voor die eindprijs kunnen waarmaken.

De oorlog in Oekraïne doet ons beseffen dat landbouw en voeding nog altijd een belangrijke strategische sector en positie is die we niet zomaar mogen loslaten. Dat is toch iets waarover ik me zorgen maak, als je kijkt naar de demografie waar we voor staan. De context waarin vandaag geboerd moet worden, is op zijn zachtst gezegd zeer uitdagend, en dan druk ik me diplomatisch uit. Ik zeg vaak tegen boeren dat ondernemers met risico's moeten kunnen omgaan. Maar als je vandaag naar de Vlaamse landbouw kijkt, dan staan die toch wel heel erg onder druk.

Ik voel een heel grote verantwoordelijkheid bij onszelf om rechtszekere kaders te bieden waarbinnen geboerd kan worden. Dat is natuurlijk iets waar wij als Vlaanderen en als regio voor verantwoordelijk zijn. Dat maakt natuurlijk dat die waardering van onze kant uit over hetgeen daar gepresteerd wordt, elke dag opnieuw, voor onze voedselvoorziening, toch wel bijzonder groot is en dat we dat ook willen vertalen naar onze Vlaamse bevolking.

Er wordt ook door iedereen meer gecommuniceerd in het moeilijke debat over het evenwicht tussen landbouw en de omgeving, en binnen de ecologische grenzen. Op het terrein gebeuren er vandaag heel wat duurzaamheidsinvesteringen. Ik zeg ook altijd dat er maar één weg is te gaan, namelijk die van de verdere verduurzaming van de Vlaamse land- en tuinbouw, waaronder in Europa. Ik denk dat ik ook geen kans onbenut laat om dat te zeggen, omdat dat ook de waarheid is. Wij worden veel eerder dan veel andere regio's geconfronteerd met uitdagingen zoals

stikstof en schaarse ruimte, die ons vanuit die crisispositie ook doen nadenken over de toekomst en een beleidsuitzet die garantie moet bieden voor die duurzame landbouw.

Ik licht er een aantal stellingen uit: een op de drie Vlamingen vindt dat de veestapel te groot is, twee op de drie Vlamingen vindt dat de landbouwsector geconfronteerd wordt met te veel regels en wetten. Twee op de drie Vlamingen vindt dat inkomenssteun gerechtvaardigd is als daar vooruitgang op het vlak van milieu en dierenwelzijn tegenover staat. Zeven op de tien vindt onze landbouwers vandaag ondergewaardeerd, acht op de tien bewondert hen en negen op de tien vindt zelfs dat ze geen faire prijs krijgen. Dat vind ik dan op zich opvallend, want daar hebben we die collectieve verantwoordelijkheid om zelf die faire prijs te geven voor die eigen Vlaamse producten.

Bij VILT zagen ze drie respondentengroepen met geclusterde meningen. Zo heb je de positieve verdedigers van de landbouw. Dit is eerder de oudere en landelijke bevolking, maar bij wie het beeld van de landbouw gevormd wordt door vrienden en kennissen. Dan zijn er de bezorgde tegenstanders, een meer stedelijk en hoog-opgeleid publiek. De grootste groep is die van jonge ongeïnteresseerden, die eigenlijk het minst vaak een overtuigde keuze maken en wat meedrijven.

Het is mijn overtuiging dat we de bruggen tussen die drie groepen moeten versterken, want de landbouw gaat ons uiteraard allemaal aan. Ik denk dat we dat kunnen doen door de juiste nadrukken te leggen en te vertellen wat de landbouw vandaag allemaal doet. De inspanningen op het vlak van duurzaamheid die al gebeurd zijn en nog altijd gebeuren, moeten we erkennen. De nood aan een transitie en een duurzaamheidsomslag moeten we omarmen. En iedereen moet daarin betrokken zijn, want we stemmen allemaal drie keer per dag over ons voedselsysteem, of het ons nu interesseert of niet.

Er zijn vandaag heel wat beleidskaders. We hebben hier al zo vaak over het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB), het mestactieplan (MAP), stikstof en de nieuwe Europese natuurherstelwet gesproken, allemaal instrumenten die een context creëren waarbinnen in Vlaanderen de eigen voedselproductie gedaan moet worden. Het is mijn ambitie om dat te blijven doen, in harmonie met die omgeving. Ik voel natuurlijk elke dag opnieuw dat daar een zeer grote uitdaging ligt, maar dat we dat verhaal wel op die manier moeten blijven vertellen, namelijk dat landbouw in de ziel van Vlaanderen zit, vandaag en wat mij betreft ook in de toekomst, en altijd verweven is met dat landschap. De boer moet ook als landschapsbouwer die waardering en alle kansen krijgen. Ik denk dat het de komende maanden en jaren echt wel aan ons, als Vlaamse verantwoordelijke regering, is om dat perspectief ook te kunnen bieden, zodat we binnen dit en twintig jaar rondom ons kijken en vaststellen dat die boer er nog is en dat heel de wereld komt kijken naar de meest duurzame voedselregio van de wereld.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Het is toch wel een bevraging met positieve resultaten. Ik ga een aantal elementen nog even aanhalen, die natuurlijk selectief zijn, maar toch ook wel iets zeggen.

U hebt al gezegd dat 80 procent van de Vlamingen een positieve kijk heeft op landbouw. Dat is superbelangrijk. Als het gaat over open ruimte, vindt 68, bijna 70, procent dat landbouwers een belangrijke taak hebben in het onderhoud van het landschap, dus een bredere taak dan louter voedselvoorziening. Als het gaat over dierenwelzijn, is 67, ook bijna 70, procent akkoord dat er extra inkomenssteun kan worden gegeven wanneer men zich extra inzet voor milieu- of dierenwelzijnsmaatregelen.

Er is ook een luik energie, waar 70 procent van de respondenten van oordeel is dat de landbouw een positieve bijdrage kan leveren inzake klimaat. Bij het luik economie zegt bijna de helft van de respondenten dat het mogelijk moet zijn dat er in het verdienmodel van landbouwers een deel 'publieke diensten leveren' geïncorporeerd kan worden. En 59, bijna 60, procent, pleit eigenlijk voor meer korte keten. En tot slot is het cijfer over het contact met de consument, het strafste. Daar stelt men vast dat bijna iedereen die hier antwoordde, zegt dat daar meer aandacht voor moet zijn en dat daar meer werk van moet worden gemaakt.

Dat zijn cijfers die op een bepaalde manier inspirerend kunnen zijn en aangeven welke richting een aantal mensen denken dat de landbouw kan uitgaan, en welke rol de landbouw in de toekomst kan vervullen. Dat is een belangrijke maatschappelijke rol die misschien een beetje anders is dan vandaag. Maar men ervaart dit toch wel als de sector die daar een grote rol in kan spelen.

Ik heb al gezegd dat ik daar gisteren aanwezig was. Ik zat nadien toch een beetje met de vraag hoe het toch komt dat er vanuit de sector zelf constant wordt gezegd dat men geen respect voelt. Want deze cijfers zeggen dat dat niet helemaal overeenstemt met hoe mensen naar de landbouw kijken. Het is wel spijtig dat men dat niet zo aanvoelt of ervaart. Want ik ga ervan uit dat als men dat zegt, men dat ook zo ervaart.

Dat is toch een vraag die ik heb. U hebt inderdaad verwezen naar die drie categorieën. Ik heb het daar ook even met de auteur van de studie over gehad. De derde categorie van jonge ongeïnteresseerden die zeggen dat het hen niets uitmaakt, baarde me het meest zorgen. Daarnaast heb je de klassieke verdediger van de landbouw zoals die vandaag bestaat en de bezorgden, maar dat heet dan de bezorgde tegenstander. Als je daar kijkt naar de elementen, dan is dat meer een bezorgde potentiële medestander van de landbouw die begaan is met de landbouw, maar die wel bezorgd is over een aantal dingen. Die mensen zijn bijvoorbeeld de grootste voorstander van inkomenssteun voor landbouw voor het nemen van extra maatregelen. Dat zijn de mensen met het meeste vertrouwen in producten die rechtstreeks van de boer komen. Zij geven eigenlijk een zeer hoge score als het gaat over respect en waardering voor landbouw bij landbouwers. Het gaat natuurlijk, zoals u zelf al zei, over de meer stedelijke bevolking, maar het is een grote groep van mensen die echt wel begaan zijn met die landbouw en die er ook voor pleiten dat de landbouw een aantal taken op zich kan nemen die ook maatschappelijk als waardevol worden bekeken.

Tot slot vind ik het interessant om hier aan te geven wat daaruit komt. Er was ook nog een interessante keynote speaker. Dat was Jonathan Holslag. Zijn interesse ligt in de geopolitieke context. Hoe kijkt de wereld daarnaar, wat beweegt de wereld, wat gebeurt er in die grote wereld, terwijl wij vanuit ons eigen regiootje zitten te kijken, binnen de Europese context? Een van de dingen die hij zei was treffend. Hij toonde beelden van China. Hij zei dat het Chinese beleid zeer duidelijk was in de laatste zoveel jaar: men wil volledig zelfvoorzienend worden op het vlak van landbouw. Ze willen volledig zelfvoorzienend zijn, zonder de minste nood aan import van landbouwproducten en van voedsel. Zij streven dus naar volledige soevereiniteit. Hij waarschuwde dat we niet mogen denken dat China een exportmarkt zal blijven voor ons. De Chinezen zullen een exportmogendheid worden. Zij zullen exporteren. Dat zei hij. Dat is belangrijk in de context van wat we daarnet zegden over onze varkenssector enzovoort.

Een tweede interessant element dat hij aanhaalde, lag ook in de hele geopolitieke context, het feit dat er weer oorlog is dichtbij en zo verder. Mensen moeten misschien in de waardering van de dingen die ze kopen, beseffen wat echt belangrijk is. We weten allemaal dat het budget voor eten in het gemiddelde budget van de Vlaming beperkt is. Dat gaat over 11 of 12 procent. Dat was vroeger veel meer.

Het was een beetje een pleidooi: als je echt gaat nadenken over wat belangrijk is, dan is voedsel natuurlijk een van de meest belangrijke dingen. Het is een basisbehoefte die we hebben. Waarschijnlijk zullen we moeten beseffen dat we er iets meer voor over zullen moeten hebben in ons globaal budget. Het was eigenlijk een pleidooi voor betere prijzen, waarvan de meerprijs natuurlijk ten goede moet komen van die primaire producent.

Er waren nog een paar interessante beschouwingen. Ik heb daarover, minister, geen extra vraag. Ik weet dat het nog maar gisteren is voorgesteld. Misschien is het de moeite om daar in het volgende werkjaar nog eens op terug te komen. Ik vind het toch belangrijk dat we als beleidsmakers goed kijken naar de conclusies die uit zo'n onderzoek komen, en proberen daar ook rekening mee te houden als we beleid voeren.

De voorzitter: De heer Pieters heeft het woord.

Leo Pieters (Vlaams Belang): Wat de collega aangeeft zijn natuurlijk significante cijfers. Is het volledig objectief? Het is iets dat aangegeven wordt. Ik denk dat het toch wel de moeite is om rekening te houden met die cijfers. Wat laatst aangegeven werd, heb ik hier al meerdere keren in deze commissie, en in andere commissies, aangegeven.

We zijn heel veel bezig met energievraagstukken, maar uiteindelijk is de enige energie waar we echt bezorgd om moeten zijn, de energie uit voeding. Het is de enige energie die echt van levensbelang is, die we echt nodig hebben om in leven te blijven. De bezorgdheid daarrond is groot. De mensen zijn daar wel mee bezig.

De landbouwer is natuurlijk niet het type om zichzelf te verkopen. Dat zijn producenten van voedsel. Het ligt niet in de aard van de landbouwers om zich publicitair bezig te houden met hun sector. Het is dus ook voornaam dat er instituten en verenigingen zijn die zich daarmee bezighouden, en dat is ook wel zo.

We hebben in de coronatijd gemerkt dat heel veel van die landbouwbedrijven vrij veel op zichzelf leefden. Dat wil zeggen: ze hadden een erf, de grond errond, en er werd heel sterk op gefocust dat er maar één iemand van de familie inkopen ging doen, zeker als het een erf was met meerdere gezinnen erop, om toch maar zeker te zijn dat de bedrijfsvoering verdergezet kon worden, dat men niet aan corona onderhevig zou worden.

Men merkt dus wel het belang van die landbouw, van het bewerken van onze grond. Het is zeer fijn om te horen dat er tegenwoordig veel mensen zijn die dat waarderen en daar ook respect voor hebben.

Ik weet niet in welke mate de minister er nog meer op inzet om dat naar de buitenwereld te brengen, om meer publiciteit te geven bij het bredere publiek aan die cijfers die we hanteren over voeding, over gezonde voeding, over alle vragen die gesteld worden in deze commissie.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Ik denk dat het correct is wat collega Steenwegen heeft gezegd. Het is gisteren voorgesteld en we moeten het nog meer in de diepte bestuderen en we kunnen er later nog op terugkomen. Waar we zeker bij gaan moeten stilstaan, is die derde jonge, ongeïnteresseerde groep die niet echt wakker ligt van de vraag waar dat eten waar men drie keer per dag van kan genieten, vandaan komt en wie dat produceert. Dat is op twee vlakken belangrijk, denk ik. Enerzijds om nog voldoende connectie te houden met die landbouwers en om ervoor te zorgen dat er nog jonge mensen in die landbouw willen instappen, anderzijds om dat

draagvlak voor die betere prijzen voor onze boeren niet alleen bij die oudere plat-telandsbevolking, de traditionele verdedigers van de sector, breder te laten worden, maar ook bij de jongere generatie. Ik denk dat het betrekken van die jonge generatie bij die landbouwsector, iets is waar we als beleidsmakers aandacht aan kunnen en moeten geven. Dus ik heb geen concrete vraag, maar ik doe gewoon een van de vaststellingen waar we nog verder mee aan de slag moeten gaan.

De voorzitter: De heer Van Hulle heeft het woord.

Bart Van Hulle (Open Vld): Ik heb een korte bemerking. Het is natuurlijk goed dat de landbouw positief in beeld komt en respect verdient. De vraag is wat je daar marketingtechnisch mee kunt doen. Ik denk dat het een taak van de minister is om te bekijken hoe je dat kunt ondersteunen. Maar het is sowieso al positief. Het gaat uiteindelijk over de rendabiliteit van de bedrijven zelf, en dat kan daar effect op hebben. Dus als daar een positieve sfeer is, kun je daar meer marketingtechnisch een verdienmodel van maken.

Maar uiteindelijk, en dan kom ik terug op de opmerking van collega Steenwegen, zitten we in een Europese en zelfs mondiale concurrentie. Ik zou het zelfs willen vergelijken met de opmerking over China. Als er vandaag Chinese elektrische auto's direct beschikbaar zijn aan de helft van de prijs van de Europese, dan gaat de Vlaming kiezen voor de Chinese wagens. Het lokaal kopen aan een duurdere prijs is een nichemarkt, maar laat ons als Vlaams Parlement alsjeblieft de komende jaren het internationale en mondiale in ogenschouw nemen. Mijn bijkomende vraag is wat wij als Vlaamse Overheid marketingtechnisch kunnen doen met het inzicht dat het imago positief is.

Bart Dochy (cd&v): Collega Steenwegen, zou het kunnen dat de groep van zogenoemde ongeïnteresseerden de groep is die het eerlijkst en meest consequent antwoordt op de gestelde vragen? Want als er een kloof is tussen hetgeen de landbouwer voelt en hetgeen zagezegd uit dergelijke enquête blijkt, dan is dat omdat die landbouwer dat in de praktijk voelt en dat hij zegt dat men bekommernissen over de administratieve rompslomp op een landbouwbedrijf heeft, maar dat dat niet wordt opgelost. Ze kunnen daar misschien wel meewarig over doen en interesse hebben voor dat probleem, maar dat probleem wordt niet opgelost.

60 procent zegt dat ze voor een korte keten zijn, totdat mensen het grootste deel van hun consumptie moeten aankopen. Fragmentair zullen ze wel eens een hogere prijs geven voor een deel van hun aankopen, maar structureel kopen ze, net zoals de goedkoopste elektrische auto, ook de goedkoopste voeding in de supermarkt. De meerwaarde die gecreëerd wordt door eventueel extra aandacht voor het dierenwelzijn of extra normen in het productieproces, zijn inderdaad een extra kostprijs voor de consument. De consument zegt dat dat goed en zeer oké is, maar finaal is er geen structureel aankoopgedrag bij mensen, en dat is dan toch wel, denk ik, een beetje het fundamentele probleem.

We moeten opletten met zulke cijfers. Het is makkelijk om een enquête in te vullen, maar iets moeilijker soms om consequent te zijn in het aankoopgedrag. Maar het is een goede suggestie om daar in deze commissie in een volgende fase op terug te komen, en om eventueel een keer de enquêteurs, de verwerkers of de onderzoekers uit te nodigen en misschien professor Holslag. Ik neem aan dat zijn conclusie dan ook was dat wij als Vlaanderen toch wel een belangrijke tuin zijn voor de voedselvoorziening in Europa, want ook dat is lokale productie. Vlaanderen is de producent van de toekomst van voedsel voor de Europese Unie, voor onze buurlanden, want daar gaat het grootste deel van onze zogenoemde export eigenlijk ook wel naartoe.

De voorzitter: Minister Brouns heeft het woord.

Minister Jo Brouns: Dank u wel, collega's, voor al jullie slotbeschouwingen. Ik denk dat de conclusie duidelijk is. Dit kan en moet wel degelijk een impact hebben op ons beleid. We kunnen en moeten daar lessen uit trekken, en die meenemen. Het is een zeer goed idee om dat hier ook deel te laten zijn van de commissie.

Als ik hiernaar luister en kijk, en ik zie de fundamenten van die voedselstrategie, waar we zelf ook aan werken, dan zie ik daar ook een aantal pijlers in terugkomen. We staan echt voor die Vlaamse land- en tuinbouw binnen zijn ecologische grenzen. Geen enkele ondernemer is zo begaan met zijn grond en omgeving als de landbouwer, omdat hij die gewoon nodig heeft, omdat hij ervan afhankelijk is. Hij is zich bewust van die nood tot verdere verduurzaming. Maar hij moet daar op het einde van de maand ook die vergoeding voor krijgen. Dat is ook die financiële waardering. Dus ja, een duurzame landbouw binnen ecologische grenzen, maar ook een landbouw die rendabel kan zijn voor het gezin.

De relatie tussen de boer en de burger is ook vooropgesteld in die voedselstrategie. Hier komt naar voren hoe belangrijk dat is, zeker als we dan een zogenaamde 'ongeïnteresseerde' categorie zouden hebben. Dat bevestigt onze overtuiging om daar ook op verder te werken.

Een aantal van de belangrijke conclusies die getrokken worden, die hier ook gedeeld worden, worden al in verschillende beleidsinstrumenten mee opgenomen. Ik verwijs in dit verband ook naar de voedselstrategie.

Ik was er gisteren zelf niet, maar ik heb vandaag ook wel wat feedback gekregen over de keynote van Jonathan Holslag. Ook daar sterkt het ons weer in de overtuiging dat je toch een zekere strategische autonomie en onafhankelijkheid mag nastreven als het gaat over de voorziening in je basisbehoeften. Het voorbeeld van energie is er, maar voor voeding is dat er ook. Ik heb niet de ambitie om de wereld te voeden, maar toch wel onszelf, Vlaanderen en de Europese regio. Het is inderdaad een Europees verhaal. De afzet die wij doen, gaat over een straal van enkele honderden kilometers. Dit is voor mij een bevestiging dat dat cruciaal is.

Als je het voorbeeld van China neemt, denk ik dat we daar zeker niet naïef in moeten zijn. In de wereldhandel van voeding en andere projecten is het ook wel belangrijk dat de standaard die we zelf vooropstellen een toets moet zijn voor hetgeen we importeren. Als we kijken naar die grote handelsakkoorden, dan denk ik dat dat daar vaak de achilleshiel is.

U stelt wel de kritische vraag, collega Steenwegen: die Vlaming heeft enerzijds een hoge score of notering voor die waardering, maar toch voelt de boer zich niet altijd gewaardeerd. Die boer leest en kijkt tv, en die ziet daar natuurlijk opinies die niet van die Vlaming komen die acht of negen op tien geeft. Wat vindt die dan? We zitten daar in dat maatschappelijk, publiek, politiek vaak gepolariseerd debat, dat natuurlijk hard binnenkomt bij de boer. Maar die moet zich wel gesterkt weten dat dat niet altijd representatief is, zo blijkt uit deze bevraging, voor wat de Vlaming vindt van het werk van de boeren.

Ik vind inderdaad dat die Vlaamse boer nog meer een gezicht mag krijgen, als producent van ons voedsel, en dat we allemaal een stukje ambassadeur zijn voor de Vlaamse land- en tuinbouwsector. Ik denk dat dat een rol is die zeker ook voor deze commissie is weggelegd. Dat is uiteraard ook zo voor VLAM. Zij moeten dat stuk nog meer commercialiseren dan vandaag.

Ik woon aan de Nederlandse grens. Collega Pieters ook. Als er iets is waar de Hollanders en de Nederlanders van ons verschillen, dan is het dat ze veel meer trots zijn, veel meer fier zijn op wat ze produceren en hoe ze in het leven staan. Ik vind dat we veel meer trots en fierheid mogen uitstralen aan de wereld over

onze land- en tuinbouw, over de wijze waarop wij hier, in Vlaanderen, aan voedselproductie doen.

Maar het wordt zeker nog vervolgd, en wat mij betreft is het een belangrijk beleidsinstrument om mee te nemen in de toekomstvisie van onze landbouw.

De voorzitter: De heer Steenwegen heeft het woord.

Chris Steenwegen (Groen): Ik hoop dat we dat we daar volgend werkjaar op terug kunnen komen. Zoals ik zei, heb ik een beetje selectief een aantal dingen genoemd, vooral wat ik positieve elementen vond. Niet alles is positief. Er zijn grote bezorgdheden die blijven bestaan. Het is niet zo dat er geen cijfers in zitten waar mensen blijven zeggen dat ze bijvoorbeeld vinden dat de landbouw mee verantwoordelijk is voor een stuk milieuvervuiling. Er zitten ook allemaal andere elementen in.

Ik denk dat het belangrijk is dat we ook proberen die positievere dingen te benadrukken. Professor Holslag sprak ook over die handelsakkoorden. We hanteren hier standaarden. Ik denk dat we het er wel over eens zijn dat we moeten proberen dat level playing field zoveel mogelijk te zoeken.

Dit is een bevraging van het publiek. Dit is geen bevraging bij de landbouwers zelf. Als je de landbouwers zelf bevrage, dan krijg je andere antwoorden, dan krijg je andere bezorgdheden, en andere ervaringen. Dat is logisch. Maar ik zou toch niet te rap aan hen twijfelen. Als u zegt, voorzitter, dat die ene groep het misschien eerlijk zegt? Neen, ik denk dat dat een correcte vertaling is van wat de mensen denken. Maar het is de zijde van de burger, die daar op die vragen antwoordt.

Soms heb ik zelf het gevoel dat men een stuk negativiteit cultiveert, en daar zou ik toch wel voorzichtig in proberen te zijn. We moeten dat niet doen. Er zijn positieve signalen. Laat ons ons daar ook een stukje aan optrekken, en proberen daarop te werken.

Laat ons er nog eens op terugkomen. In elk geval: ik had gisteren, toen ik daar was, en nadien, toch een vrij positief gevoel over wat daaruit gekomen is. Vooral de trends zijn interessant. Daar heb ik het niet over gehad, maar dat is nog interessanter. Hoe evolueren de cijfers? Naar algemene waardering zijn die zeer positief, maar ook andere cijfers die ik genoemd heb, zitten soms in een opwaartse trend, en dat is belangrijk om te zien.

Voorzitter, hopelijk komen we daar nog eens op terug.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.